Контрольный экземпляр

Масса а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера денз • ШИНАРА, 18 СЕНТЯБРЬ, 1979 ШУ. • № 112 (8087). • Мах 2 кепиг.

СОВЕТСКИ ПАРТИЙНО-ПРАВИТЕЛЬСТВЕННИ ДЕЛЕГАЦИ ГЕРМАНСКИ ДЕМОКРАТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКЕ ГIОРГХИЛАРАХ

[illegible] Советан Министрий Советан екарца КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. [illegible] вола советски [illegible] болалуш официальни доттагIллен визитаца Германски Демократически Республике гIоргья ГДР вIашагIъелла 30 шу дизарца дуьззаденна.

Диъ шера план кхоачашъяьй

ИттлагIча пятилетка задани В. И. Ленин вахь 110 шу дузача денга кхоачашъяра доккхий дехараш тIанийпад Горячеводски бурув тохара белхий управленерча дукхаха бурув деттача бригадаша. «ТIехьабусараш боацаш бе болхI» яхача ленинагIа шерра социалистически яхь а йоаржаьь, шоаш денна дош дизза кхоачашдеш я цхьайола буровой коллективаш. Пятилетка хьалхарча диъ шера задани кхоачаш а яь, тIадоагIача шера календарагIа къахьегаш я управленера бархI буровой коллектив. Царех я буровой начальникаш М. У. Чабаев, А. М. Довбенко, С. Д. Мадаев, А. И. Лопухов, Н. А. Мохедов, В. К. Дудик, В. А. Копьнов, А. Е. Дравгорубов керте деттача буровойшкара коллективаш. Цар хIанзалехьа диъ шера планагIа лаьрхIачул совгIа бIаьш метраш бурув тохад. Царех цхьаькха а коллектив из бурув тохара сухал лакхъярах, химически реагенташ, электроэнерги, кхьйола материалаш кхоарах, бурув деттача остех бизза пайда ийбаре чотах пачхьалкхенна заданел совгIа итташ эзараш сомаш пайда ца беш.

* * *

«ХIара балха денна — дикала Знакl» яхача химикий инициативагIа шерра социалистически яхь йоаржаьча Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода установкай, цехий коллективаша тIатIертта къовсам лоаттабу иттлагIча пятилетка плане тIанийца социалистически дехараши хадал хьалха кхоачашдара. Цу яхье халданза хьалха латташ хьайоагIачарех я Агарков Владимир Александрович керте латтача № 21-1 йолча установка коллектив. Пятилетка диъ шера план хадал дукха хьалха кхоачаш а яь, аш бутт совгIа ха я цо тIадоагIача шера чотах къахьега. Цул дукха тIехьа ца яеш хьинаре къахьегаш я Елагин Владимир Николаевич керте латтача № 43-3 йолча установка коллектив. ЦаIи ахи бутт билаб цо тIадоагIача шера календарегIа къахьега.

В. И. Ленин вахь 110 шу дузача цIей сийна тIанийца социалистически дехараш толамца кхоачашдеш хьайоагIа Лиман Вильям Леонтьевич, Пашков Николай Алексеевич, Вашкова Татьяна, Волняков Иван Николаевич керте латтача йиъ установка коллективаш. Цар 21—30 августе кхоачашйир мехкдаьтта продукци арахецара диъ шера план. ХIанзалехьа пачхьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа цар арахийцай птташ эзараш сомий мехаха товарни продукци.

Завода цехашта юкъе лоржача социалистически яхье хьалхара моттиг лаьцай Колесников Анатолий Алексеевича кулгалдеча цхьоалагIча цеха технологаша. 17 августе пятилетка хьалхарча диъ шера план чакх а яьккха, хIанзалехьа кхоачашъяьй цо товарни продукци арахецаре тIадоагIача шера январь бетта задани. Шоаш даьха толамаш тIе-тIа тохдеш къахьегаш я завода установкий, цехий коллективаш.

Б. КОСТОЕВ.

Хьувкъам дика бале а...

Ленински района Родина яхача совхоза къахьегамхой укх шера 343 гектара тIара бахьи 511 гектара тIара баьцадаараши чуэца дезаш ба.

— Сом а баьцадаараш а дика хьалкхедe гIерташ чIоагIа хало хьийгай укх шера тха болхлоша, — йоах совхоза директора Советски Союза Турпала Крутов Петр Максимовича. — Йоъьал оттарал совгIа, хьалха ца хиначa бесса йовхал ярах хаьал хьалха кхаьчар цхьадола баьцадаараши сони. Цу гIулакхо боккха хьовзам баьб совхоза. Зе ца хулаш ийсделар нараш чуэцилга а планал совгIа уж пачхьалкхенна дIачулулга а. Цар хьакъехьа хьалхха а къоастам баьбар консерви заводашкен «Горплодоовощторга» тикашкен дIачулалара. Цудухьа нарсаш совхоза дикна пайда а хулаш чуийцар. Бакъда, помидораш консерви заводе, тикашка дIачуилара дош «Консервплодоовощ» объединене хьалхе а къоастидаь ца хилара хIанзле тха совхоза доккха зе хиннад. ДIачуяло моттиг ца хиларах йохка а сина дIаьнвай бIаьш тонн помидораш. Iажаш. Из зе хургдолаш лацар Грознерча консерви завода хьатIакхуьха помидораш чакхъяха низ дIакховчаре. Помидорий пульпа ийца ухача тха тракторашa дукха ха йоаних заводера юха ца йоагIаш. Из бахьан долаш дийнахьа дIачулур 20 тонн мара яц, тхо йиш йолаш дар 120 тонн из продукци хIара дийнахьа дIачулла. Хьувкъам дIачуйца низ цу завода дIакхоачаргболаш а ховш оаха хьалхе а дIахайтадар «Консервплодоовощ» объединенерча кулгалхошка чIоагIа йовхал латташ шу дирах помидораши сони ханал хьалхен цхьатарреп кхачаргболаш бола, цудухьа лакхехьа латтача организацешка гIолла Дагестанерчен ХIираинка хьарчен консерви заводаш ка къувкъам дIачулургболаш бокъо яккха, аьнна. Цу гIулакха уж мела хилар. Дукха низ дIалуш кхедаь баьцадaараши сони дIачудала моттиг а йоацаш дисарах совхоз вона хьале оттаяьй хIанз. — дуьц дIахо Петр Максимовича, цу ийрчача гIулакхо шийна дота боккха. Iоткъам баь хилар хьа а хьокхаш.

Селла дукха баьцадаараши сони пайда боацаши хьийга къа довши дIадаьннадале а, деналах да бохаш шозлагIа дIадийнача баьцадаарех уж юхаметта а оттадаь хьалха шоаш лерхIаш хиначa бесса иттлагIча пятилетка план укх шера кхоачашъе уйла йолаш ба совхоза къахьегамхой.

— Из гIулакх лаьрхIа 25 гектара тIа хорсамаши 30 гектара тIа кхачан свеклаши дIайийнай оаха. Цар хьувкъам хургба 1300 тонн. Уж а дIалаьрхIача оаха укх шеро дIачулургда баьцадаараш 13400 тонн, сом — 4600 тонн. Цу хьалаша аьттув лургба тхона яхе шера планагIа лаьрхIа 45 эзар тонн баьцадаараши 19,4 эзар тонн сони диъ шера пачхьалкхенна дIачу а беш, ханал хьалха пятилетка план кхоачашъе. — йоах совхоза директора.

Массехк дийнахьа совхоза новкъостал деш хиннав укхаза Ленински района школешкара 1045 дешархо. Уж шоай ха чакхъяьннача тIехьагIа — 12 сентябре дIахьабаб. ХIанз гихбенна совхоза кхашкара хьувкъам чуэцаш воалл, совхоза шоай берел совнагIа, медучилищера вена 600 студенти Грознерча предприятешкара 200 саги. Кхача хьалга хьожача хIанзчул тIехьагIа чуэца лела баьцадаараши сони дукха да. Кхы 400 саги иттех затомашини схаш ба совхоза кулгалхой шоашта новкъостала.

Барт-кхьоагIо йолаш коллектив я совхоза яр. Деррига балхаш агротехнически дикагIйолча хала а деш, шерагара шерага массаза бовла хьувкъам лакхагIа хургболча тайпара къахьегаш хьабоагIа уж.

ИттлагIча пятилетка хIара шера цар пачхьалкхенна дIатийннад баьцадаараш юкъера лаьрхIача 11250 тонн, сом — 5025 тонн. ХIаьта ийслагIча пятилетка хIара шера дIачутийна баьцадаараш — 8379, сом — 3492 тонн да. Уж толамаш даьхад лаьтта дукхагIа цо оахаш.

5 баьцадаараш кхедеши 5 сомий бешамаш лелаеш 10 бригада я совхозе. Баьцадaараш леладерашта юкъе яьржача яхье хьалха йолаш хьайоагIа Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча Солнышкина Антонина Дмитриевнас кулгалду 90 саг чувода бригада. Укх шера 160 гектара тIа тайп-тайпара баьцадаараш кхедаьд цар. План 3119 йолаш хIанзале а дIачуденнад 2034 тонн баьцадаараш. Деррига а дIадала лерхIар — 3500 тонн. Цу бригаде хьинаре къахьегаш ба Дрозд Надежда, Кривоалапова Антонина, Бекиева Пупня, хий деттача трактора тIа болх беш вола Рыкало Николай, кхыбараш.

Солнышкина Антонинай бригадаца яхье баьннаб Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча Носпелова Натальи Игнатьевнас кулгалдеча бригадера баьцадаараш леладераш. 133 гектар лаьтта да цар лелаеш. План 3810 тонн йолаш бригадо хIанзле а дIачуденнад 1500 тонн баьцадаараш. Уж 3000 тонн дIадала лаьрхIа ба.

Цу бригаде дика къахьегаш ба Мусаева Маимсат, Сорокина Нина, хий деттача трактора тIа болх беш вола Грязнов Константин.

Совхоза мел эша фу кхедош я Слободянюк Георгий Артемовича кулгалду бригада. 30 гектара тIа тайп-тайпарча баьцадаарий фу кхеду цар. ХIаьта шоай дехкарех дика лоархIа а бу.

Сом лелабеча бригадашта юкъе яьржача яхье хьалха йолаш хьайоагIа Исупова Таисия Петровнас кулгалду бригада. 48 гектара тIара Iажий бешамаш лелаю цуо бригадо. План 740 йолаш цар хIанзле а дIачубеннаб 600 тонн сом, деррига дIачулургбар 1000 тонн ба. Цу бригаде къаьстта дика къахьегаш ба Занариева Аьсети Кирсанова Аниси.

Дика къахьегаш хьайоагIа КПСС членалла кандидат йолча Болдырева Риммас кулгалду 30 саг чувода бригада а. Цар доал ду 98 гектара тIарча бешамашта. План 1235 йолаш, хIанзле а пачхьалкхенна дIаеннай 600 тонн. Шоай план тIехкхоачашъе лерхIаш ба цу бригадера къахьегамхой а.

Иштта, хьинар ца кходенн шоай денал хьахьокхаши лакха хьувкъам чуэцаш боадк совхоза къахьегамхой. Хьувкъам ца бойташ деррига чубена баккхара «Консервплодоовощ» объединенегара гIоновкъостал эш церна. Цу гIулакха мела ца хулаш оарцагIбоала беза цун кулгалхой.

С. АУШЕВ.

ХА ЗЕХЬА ЦА ЙОАЕШ

КПСС обкома бюрос Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советос доакъар Iалашдара шоллагIа месячник кхайкадаьчул тIехьагIа Наьсарен района «40 лет Октября» яхача совхоза къахьегамхоша шоай юкъарча собранешка дийца а дийца лаьрхIар ерригача торонех пайда а эцаш планагIа доагIаш долчул дукхагIа хьайбашта доакъар Iалашде. ХIара отделене, бригадо социалистически дехкар тIаийцар.

ХIанз тIатеIIа Iаш замалахьа хьайбаш чусоьгадаь лелдара кийчо еш ба совхоза къахьегамхой. Доакъар Iалашдара къаьстта теркам тIабахийтаб.

ПланагIа укх шера 12700 тонн силос 1100 тонн сенаж Iалашъе езаш ба совхоза хьайбаш леладераш.

Доакъар кийчдара лаьрхIа бригада вIашагIъеллай укхаза. Цун доалахьа я 5 косилка, 4 механически йолхьинг, 2 холаш ду, 4 аргIаш ду агрегат. Йол, силос дIаихахьара лаьрхIа кийчъяь лафеташ тIехьатесса ялх «Беларусь».

Тхо да № 2 йолча тракторно-кхаш леладеча бригаде. Укхаза ва совхоза директор Албаков Мударбик а керттера агроном Чумаков Мухьмад а.

— Хьалха хIара отделене шоай юкъалша Iалашдоа доакъар. Техника ца тоъаш, хIаьта тоъаш хилча а сов трактор, кхьйола агрегат лакха гIерташ каст-каста совхоза конторе ухар отделене управляющеш а бригадираш а. Цул совгIа, доакъар Iалашдара план кхоачаш ца йича бехк техника с цах ца хилара тIабехкар, кхьдола бахьанаш лехар, — йоах Чумаков Мухьмада. — ХIанз доакъар Iалашдара лаьрхIа бригада вIашагIъеллачул тIехьагIа, уж кхоачамбоацараш дIаладьннад. ХIара сага хов ший де дезар. Цудухьа лаьха я ерригача бригада къахьегама овсарле. Цхьан отделене доакъар Iалашдаь баьлча шоллагIча, тIаккха кхоалагIча болх бу доакъар кийчдераша. Тха совхоза хьайбаш леладераша таханарча дийнахьа 300 гектаро тIара силоса хьажкIаш чуийцай. Иисар 250 гектар я укх отделене. Тазднарча дийнахьа, тха вIаштIехьдаьннад, кIа чуийначул тIехьагIа доакъара лаьркIа хьажкIаш а хьекха 4000 тонн силос кIоагашка Iочуйолла, хьажкIаш ялата чуэцаш 500 тонн аьта гIадамаш кийчде. Эггара хьалха районе тхо доладелар соломанаж кийчъе (цхьацца органически микроэлементаш я теке кийчду ча). ПланагIа доацаше а 1700 тонн кийчдаьд оаха из доакъар.

Тхо къамал деш латтача юкъа аьтача моша тIадамех стар Евлоев Башира лелаю автомашин. Цун когаметта дIатта Аушев Бахьаудина лелаеш яр.

Кхо комбайн я силоса хьажкIаш хьокхаш. Уж лелаеш ба дика балха опыт йола механизатораш Гелисханов Юсап, Маниев Висангири, Тимурзиев Хьусейн, Галиев Жабраьил, Дударов Iийса, Мерешков Мухьмад. ХIара дийнахьа нормагIа 3,2 гектара тIара силоса хьажкIаш хьакха езача цар 5 гектара тIара хьокх. Дега боккха тоам беш ба хьувкъам. ХIара гектаро юкъера лаьрхIача 170 центнер моша доакъар ду. Цу тайпара хьувкъам хIанзалца чуийцабац боахаме.

Болх хаьал хьалхеи дикен чакхбаккхара доккха новкъостал ду наха юкъе йоаржаьча социалистически яхьо. Яхья итог хIара дийнахьа ю. ХIаьта доакъар Iалашдерий балхацаре моральни материальни белам совбаккхара совхоле оттаьча мероприятешка хьежа, хьажкIаш хьокхача, уж силос йоллача дIакхухьача. яхь тайпа балхаш деча наха юкъе яьржача яхье хьалхара моттиг яькхача карара кара тела цIе вымпел ду. Цхье дийнахьа баьча балха итогех хьалхара шоллагIа моттигаш яьхачарна ахчан совгIаташ ду.

Силос йоллача долх тхо. Ала хIама доацаш дика кийчду из доакъар. Цхьа сIоаг дIалаьйла а баьнна, шоллагIбар бузаш латт укхаза.

Совхоза къахьегамхой дог тайша ба укх шера доакъар Iалашдара хьалхашка латта дехкараш шоашта кхоачашде нарагIдаргхиларах.

А. САГОВ, тха соб. корр.

Советий мехка гIолла

МОСКВА. Индустриальни Москвага кургьа дикала доал дара шай территориальни система. Из кийчъелга вIаштIехьдаьккхад промышленни продукце дикал айяра дешашта йолча КПСС МГК-арча общественни совето. Система хьалра балха юкъеэзай Москвера Госстандарта Iимма-тохкама институташ, союзни министерстваш, ерригa союзни производственни объединенеш, цхьайола городской организацеш. Уж кхал низаш вIашагIтохаро торо хулийтаргья, специалисташа лерхIачох, из система хьаелга укх шера чакхдаккха.

ТАШКЕНТ. Лаьтта леладерашта кердача конституцегIа хьаль хьалхара машинаш дIаяьийтай «Ташсельмаш» заводо. Боамбе кхай тIа лелаш но шив мугIарагIа цхьатарра хьагулбу хьувкъам, лаьтта Iолийгар хьагулбу, цIен а бий бункер чу дIачулу. Укх шера боамби лелаберашка кхоачаргъл дикка овсарде йола 2400 керда агрегат.

КУРГАН. Планал совгIа пачхьалкхенга ялат дохка болабеннаб «Зауральский» совхоза лаьтта леладераш. Хьалха латтача боахаме къахьегараша, доIаш делххаше а хIара гектара тIара 20 центнерал совгIа ялат доаних. Чоалхаше хьалаш долаш чуэц областе ялат. Шерра юкъекхухь хьоикхаше а ялат оардилга.

МИНСК. МАЗ яхача автомобилашта лаьрхIа яйгагIа йола подвескаш арахеца йолаеннай Минск рессорни завода коллектив. Болата чоалханеча формо Iадашду изделе дозал меттаоттаделга а дукхагIа яхилга а. Проката кердача профилага доаларо предприятена торо лургья яхи эзар совгIча грузовой автомобилий рессорашта эша болат хIара шера кходе.

ЦЕЛИНОГРАД. Хьувкъам идеологически Iалашбара звеньиш вIашагIъеккай Целиноградски областе болх беча 567 ялат чуэцача транспортни комплексах хIараяр йолча. Агитаторашей политинформаторашей сихха итогаш ю социалистически яхьа, хьаькъалца пропоганда ю хьалхалаттарий опыта. Целина дикагIча ялат леладерашта карагIдаьцпар «Юбилейни ялат чуэцара летописа» тIа доаних.

УЛЬЯНОВСК. Металл хедиду агрегаташ дикка дукхагIа арахецаргья езача уникальни станоний заводо реконструкци йича. Укхаза литье кийчъеча керда цехе дIаоттае йолаяьй оборудовани. Кердаьниккача предприяте лаьрхIад бIаьш тоннаш доьал долча деталашта обработка ергйола къаьстта еза станоаш хьае.

БАКУ. «КIай хьувкъам» чуэцилга сихдаьд Азербайджане. Пачхьалкхенга хIанзе а бехкаб бIаь эзар тонн дика боамби. Дукхача бригадаша планови заданеш кхоачаш а яь тIанийцача дикхагIча дехкарий чотах дIаухийт боамби.

ЛЕНИНГРАД. XXII Олимпийски ловзарий кхыча мехкашкарча хььший йоакхо елга Нева тIарча городе «Интуриста» болхлошца цхьана шоашта тIаэцаргда А. А. Жданова цIерагIча университета студенташа - филологаша. Вуле хьайийлача подготовительни курсашка деша волаеннав хургйола 400 гид-переводчик. Дешара программа дIоартта меттаIоIмадерад совгIа юкъедоагIа города экономика, социальни дегIайовлайра перспектива Iомаелга, цун исторически культурни памятникаш довзийта.

СОРОКИ (Молдавски ССР). Молдаве моттигерча промышленноста Сорокски металлоизделей завод йолаеннай берий бешамаштей ковний майдаштей лаьрхIа аттракционашн спортивни инвентаря арахеца. Цу тайпарча комплекташа торо лургья хоза ловзараш гимнастически упражненешца тарде. Аттракционаш арахецара заводе хьалъяьй лаьрхIа участок. Цун проекти юкъ торо лургья республика берий учрежденей хьаштташ дизза кхоачашде.

РИГА. Ригаи Ростокен докерий опыт дIаюха йовзийтара ший тайпара полигон хиннай Рижски торгови порте дIааттача «Балашов» яхача теплоходах. Укхаза кемашта гIулакхаш ду Латве столицаи ГДР йоккхагIча портеи портовики бригадаша. Цу тайпара къахьегома дикагIа методаш дIа-юха кларо торо лу Ригаеи Ростокаи юкъе лелача кемай ха ихое.

СТЕПАНАКЕРТ. БIаь иттаьлагIа ше ваьли белгалдоаккхаш ва Сардарян Мухан-Нагорни Карабаха Къаьна Таглар яхача лаккача лоамарча юргара къаьнагIа вола саг. ЦIей дездеча шун тIа гулбелар мехка тайп-тайпарча мIинигашкара вена шун ялх воIи йоIи, 70 берий бераш, цар бераш а царна даь бераш а. ХIаьта дукхагIчар Сардарян тайпан вIи лелаеш а цун гаргара а бола юртахой а. Нагорни Карабахе бахача бIаь эзар сага юкъе бIаь шерал дукхагIа ха яьнна бIаь саг ва.

(ТАСС).

РЕЙД ГУРАХЬА ЯЛАТ ДIАДЕРА ТЕРКО Е

Укх дешоша Малгобекски района совхозашка гурахьа дув ялаташ дIадувлга мишта лел хьокхаш тохкам бир, беча балха дикал, нах спецбарзкъашцеи лорабара средствашцеи Iалашбар теркал а деш, хIана аьлча, дIаделе хьалхагIа гранозанаца — чIоагIа токсични йолча ядохимикатаца обработка е еза фуна.

Болх дика вIаштIехьбаьккха дIадув ялат «Ингушский» комсий совхоза механизатораша. ХьалхагIе оттаа а даь кийчдаьд дIадувча фуи боарамаш, ялат дIадера ханий графика. ХIаьта кхай тIа араялале сеялкаш шийсъяьй эшшача боараме цар фу дIадувргдолаш — хIара гектара тIа 220 килограмм.

Фу дика аьхачеи тоадаьчеи лаьтта, эшшача боараме кIоарга душ. Механизаторашта юкъе дика вIаштIехьъяьккхай яхь. Ялаташ дIадувча агрегатий экипажаша балха сменни нормаш даим тIехкхоачашъю. Балха дикал къаьстта тIоагIа теркал а еш. Сеялкашта заправка елга механизированни да укхаза. Цхьабакъда, фуна молхаш тохара болх дикагIа баь хила безаш бар. Боахаме цунна обработка ю цу гIулакха кийчъяьча зерноогрузчикаца, хIаьта молхаш етташ йола машин боалх беш яц запасной оатхалаш ца хиларах.

Тоъал лакхача темпашца лел ялата культураш дIаювлаьта «Алханчуртский» комсий совхозе. Фу дIадувргдола лаьтта во кийчдаьдац, фу дIадувча боарамагIа шийсъя агрегаташ. Ала хIама доацаш дика бу болх механизатораша. УргIа а цхорагIа а дIадув ялат, хIаьта цун хьувкъам лакхбергболча кхоачамех цаI ца а ба.

Цхьабакъда, томаш моахай (гранозана) боарам лоха оттабаьб боахаме, хIаьта из бахьан долаш бизза тешам хилац фу лазарах цIендара. Спецбарзкъашца Iалашбаь ба болхлой, цхьабакъда, цхьабараша уж тIадувхадац. Цу гIулакхо хьахьокх, къахьегам лорабара лоаттабу тIахьожам мелбалийтадга.

Инженерни балха тIа леларлоаш юлийтай. Масала, Лащенко Павла агрегатацарча ваьь сеялках цаI болх беш йоаца шоллагIа дa дар 12 сентябре болх ца беш сеца из 13 сентябре а тIехьа текхаеш яр, юкъера дIа ца яккхарах юхейисача сеялкай а оатхалаш а кегъеш.

«Советский» комсий совхозе дIадувча фуи боарамаш дар белгалдаь. Ялаташ дIадувргдола ханаш тIайоалаш план-графика яр, ялаташ дIадуьш болча наха поощрени ергйола гIулакхаш оттадаьл. Лаьтта дика кийчдаь дар, тIадаларгда дидлача тIехдика фу а тоссаш дIадувра кIа. Цхьабакъда, молхаш лерттIа тоцадар, ядохимикаташа обработка яьча фуна балхаш деш бераш дар, доьъажа лорабеча средствашца Iалашбаьбацар болхлой.

Гурахьа дув ялаташ дIадувлга во вIаштIехьдаьккхадацар М. Горьке цIерагIча ГI. Ахриева цIерагIен совхозашка.

Цхьабакъда, цу совхозашка кулг-кара еттар фуна молхаш, хIаьта из кхерамлен техникана йолча инструкце вIалла а мегийташ дац. Цул совгIа, молхаш а теха обработка яь дола фу цу дерригача боахамашка тIатесса хIама а йоацаш дIакхухь транспортни средствашца. ХIаьта из бахьан долаш гонахьарча фех доьъаж эде, сага, хьайбай. оахатзарей унахцIеннона зе де тарлу.

ВIалла дувца хабар а доацаш во дар гIулакхаш «Луч» яхача комсий совхозе. Фу дIадувча агрегатий экипажаш лоравеча средствашца Iалашъяьцар. Бакъда, «Лепесток» яхача тайпара йола респиратораш-м еншар царна, хIаьта уж-м дема духьала ма йий. Эшараш «Г» марках йола патроныш а йоахкаш йола РЦ-60м с РПГ-67 яхе респиратораш я.

Кхенза дола бераш да сеялкашкалла болх бераш. Масала, царех цхьанне — Султыгов Руслана 16 шу мара даьннадац. ХIаьта ядохимикаташцара балхаш де уйтабу 18 шу мара даланза бола нах. Ялаташ дIаделе къахагIа еш йолча обработкана меттел баьр гIурт ба. Кха шаьрдаьдац. Из бахьан долаш цхьатарарча кIоаргалга кхоачаш ду жан фу. Цхьацадола фийгаш 2—3 сантиметр, цхьадараш — 1—8 сантиметр мара кIоарга дишадац. хIаьта цхьадараш вIалла лаьттах Iочу а ца долхаш тIагIолла дада. Лоацца аьлча, из бокъоща йола бран яр.

Цул совгIа, укхаза доацаш дар фу дIаде лаьрхIа боарамаш, агрегаташ шийсъяьцар. Масала, цхьан агрегатацарча сеялка аьтта оагIорахьарча ахане 270 килограмм кIа дIадувра, вокх ахане — 230 килограмм.

Цу боахаме кIа дIадера оттабаь боарам 280 килограмм яр гектара тIа. ХIаьта кIин 1000 фийгах 37,4 грамми дIаде мегаш дар 97 проценти йолаш гектара тIа дIабе беза 6 миллион фийг. Долче дIадера боарам гектара 225 килограмм хила беза. ТIаккха дуках фу хулар аьлча, «Лучера» бараш бокъо йоацаш камаьраша бовларах хIара гектара тIа лаьттах деллад совнагIа 56 килограмм ялат.

Гранозан яха молхаш фух кулг-кара йийттай боахаме. «ВЦ-3» яха машин укхаза йолаш я, хIаьта а тоаншла латт из.

КIал дIадийна кIа хиннача, ялата жужелица кхийттача кхай тIа дIадийнад укхаза кIа. Из бахьан долаш 100 гаргтача гектара тIа дIадийначе ялатийна сиcсани е йийдар.

«Луча» агрономаша яхачох, цу участке гурахьа дув ялаташ дIаде йиш яцар, хIана аьлча, цига дIа мел дийнар довргдар.

Цхьабакъда, из деррига а шоашта хоашшехьа а, цу тIа а, дIанийна кIамаш лорачеча станце еина указани йолчашехьа а, ялат дIадийнад цига. Из кхоачамбоацар вийсдалар бахьан долаш кIа дIа ца дуйташ соцаданза эланзар рейдови бригада.

Ялат дIадера технологи телкаьй «Малгобекский» комсий совхозе. Цу боахама керттерча агронома Б. Оздоева, отделенерча механизатораша балха тIа кхоачамбоацараш дувлийташ, сеялкаш шийсъянза, лерттIа ца хилар бIарга а туш, указани еннай ялаташ дIадувлга юхацоаде аьнна. тIаккха ше волавеннав цу сахьате уж кхоачамбоацараш дIадаха. Механизатораш латкъаш бар спецбарзкъаш, кога гIирс, респиратораш ца хилара. хIаьта кхаь сеялка тIа цхьанкха сеялкцик а вацар.

ХIанз а дIадувча кондицешка кхоачадаьдац гурахьа дувча кIин 800 центнер фу. ДикагIа кийчдаь хила делаш дар лаьтта. Ртуть а теха кийчъяь молхаш теха ялат дIадувча дIакхухь тIатеха брезент а доацаш.

«Ачалуки» яха комсий совхоз. Ялаташ дIадера лаьтта дика кийчде вIаштIехьдаьннад укхаза. Цхьабакъда, молхаш тоханза дола фу а тоссаш дIадийнад ялаташ. Царна документаш доацаш дар, дIатIахьежача фу эсала дар.

СССР Конституце цIерагIча комсий совхоза коллективе вIаштIехьдаьннадац гурахьа ялаташ дIадера кийчо е. Укхаза кхашка араьккхай фу дIадув ши агрегат. Царех цаI геттара керда я. Цхьабакъда, сеялкаш вIашагIа дика екхаяц. хIаьта вIаштIехьа ялаза хиларах агрегат болх ца беш сеца латтар. ХIаьта цунна гошахьа кхесташ вар тракторист Б. Костоеви вIаштIехьа доацар шийсде шоай низаца тар ца луш бола сеяльщикаша. Цхьабакъда, инженерни служба винаш кхай тIа боацаш бар. Лаьтта во кийчдаьдар. Оахам даьчул тIехьагIа икъа мара яакха баьккхабац. из а йовкъаш а йоахнийташ баьккхаб.

ДIадувча цун боарамаш укхаза а тIехдаьхад, уж, ма дарро аьлча, хIара гектара тIа 280—290 килограмм кхоачаш дар. вешта аьлча, эшачул 50—60 килограмм дукхагIа.

Цу дерригача хIамаша хьахьокхар района цхьадола боахамаш цу лоархIамеча кампанена—гурахьа ялаташ дIадера лерттIа кийчдаланза хилара. КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенеша дIадеххача тайпара гIулакх вIаштIехьдаккха ца хайнилга.

У. ФАРГИЕВ, дIайийна хIамаш лорача станце начальник;
Н. ПРИТЬМОВА, госсеминспекце начальник;
М. ДАСКИЕВ, «Ленинское знамя» яха газета редакце отдела заведующа;
А. ХАРСИЕВ, «Сердало» газета соб. корр.

БАЬЦАДААРАШ КИЙЧДЕЛГА

15 СЕНТЯБРЬ ТIАКХОАЧАШ (ТОННАШ)

Районаш	план	кийчдаьраш	цу дакъе цхьан дийнахьа	план кхоачашъяра процент
Назрановски	300	269	—	89,6
Грозненски	38620	23266	389	60,2
Ачхой-Мартановски	35150	21027	150	59,8
Сунженски	25500	14955	500	58,6
Ножай-Юртовски	850	432	—	50,8
Урус-Мартановски	10000	5026	91	50,3
Шалински	12200	5274	128	43,2
гор. Грозный	10100	4214	50	41,7
Шелковской	800	334	—	41,7
Малгобекски	700	279	—	39,8
Гудермесски	1480	550	20	37,1
Наурски	2000	158	10	7,9
Надтеречни	1800	140	—	7,8
Веденски	500	—	—	—
Республике гIолла	140000	75924	1338	54,2

ДОТТАГIИЙ ВIАШАГIКХЕТАР

ДIадахача шоатта дийнахьа шоай района доазув къаьсттача Венгрерча Комаромски областерча бенача хьаьшашта духьала баьхкабар Наьсарен района партийни а советски а органий кулгалхой, общественноста викалаш, художественни самодеятельноста доакъошхой.

КПСС районе хиннача вIашагIкхетаре парте райкома хьалхарча секретара А. А. Мякиева хьаьшашта дийцар района экономиках а культурах а, из дегIаахара перспективаех. Цу дийнахьа Венгрера доттагIий хьожаш хилар района тIеми къахьегамеи сийлен музеята, Ахриев ГIапура цIерагIча «Электроинструмент» завода цехашка.

ХIаьта сайрийна фусамдаьй художественни самодеятельноста доакъошхошеи Комаромски областерча «Чимпол» яхача халкъа ансамблои городерча культура Двореце концерт оттадир.

Безаме чакхъяьлар из доттагIала сайре.

А. САГОВ.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

КХОАЧАМБОАЦАРАШ ДIАДАХА

КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленумо белгальяьккха программа толамца кхоачашъеш ба Сунженски района «Победа» яхача колхоха кхаш лeладеча цеха коммунисташ.

Иштта, 1978 шера план 9440 тонн йолаш 10616 тонн ялат чуийцар колхозо, укх шера — 8752 тонн (дарна юкъе хьажкIаши соргои йоацаш). Из планал 1215 тонн дукхагIа да. Соахка хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 27,4 центнер ялат чуийцар, укх шера — 31,2 центнер.

Цеховой партийни организаце коммунисташ юртбоахама культурай хьунакъам лакхбара аьттув хулийта дикагIа мел дар хьаэцаш ба. Иштта, тракторашца кхаш леладеча бригадашкара агрономаша Г. М. Зайцовея Е. Я. Надбайловси гурахьа дIадийнача ялатьмта овлашка кхоачийташ подкормка ю, хьакхари ардери къаьста а долаш чуэц дукхагIмла ялаташ, шерра пайда эц ипатовски методах.

Коммунисташа шоллагIча тракторашца кхаш лeладеча бригада кулгалхочун заместитела В. П. Ермоленкос юртбоахама машинаша хаддинза, графикага хьежна, болх бергболаш вIаштIехьдовкх гIулакх.

Бригадай учетчикаша-агитатораша лерттIа вIаштIехьъяьккхай учет, хIара дийнахьа баь болх шийханнахьа улла тIа хьахьоих. Бригадирий бокъонца болх гIойчаш ба уж.

Иштта КПСС хIара члено хьинаре дакъа лоац шоашта хьалхашка латта социалистически декхараш толамца кхоачашдеча.

Дукха теркам тIаухийт коммунисташа социалистически яхь вIаштIехьъяккхара. Из дика гуш дар кхашнира хьувкъам чуэцача хина. Агитатораша И. С. Гуцалю, Г. М. Зайцева, П. Н. Якова, Е. Я. Надбайлова, колхоза профкома председатела М. В. Ларовайс кулгал а деш, хан-ханнахьа социалистически яхьа итогаш йора. Котало яьккхачарна карара кара тела вымпелаш телар, «молния» арахецар, хьалхалаттарий сийна байракх аййора.

Из деррига а дийцар кхаш леладеча цеховой отчетно-хоржамий собрание доклад еш цеховой партийни организаце секретара, колхоза керттерча экономиста нов. Н. К. Володченкос. Цул совгIа цо белгалдьиккар тIехьа тIайоагIача хана де дезар, деза дисар.

Укх шера соахка даьчул могIа ду доакъар юйчдера балхаш. Дукха кхоачамбоацараш да силос кIоагашка чуоллача. Лоацача хана генараш чуэцара, дIаде деза гурахьа дIадув ялаташ дIадера балхаш шийханнихьа чакхдахара де мел дезар дьдац.

Доклада тIа дийцар коммунисташа партийни поручени миштта кхоачашъю. Цхьабола коммунисташ партийни дешаре тIера бувлаш хилар.

Доклад йистеьнча прениш йолаелар.

№ 1 йолча тракторашца кхаш леладеча бригада ялата пункта заведующе И. И. Романова аьлар:

— Кхай тIара стаг лорешши хьахо вар, хIаьта ялат латта пунк лораеш цхьаккха а вацар. Из доккха кхоачамбоацар а дар.

№ 2 йолча тракторашца кхаш леладеча бригада учетчика агитатора И. С. Гуцалос дийцар социалистически яхь миштта вIаштIехьъьюкхаяр.

— Дийнахьа баьча балха итогаш саррахьа йора. Механизаторашта хIара денна хоаре балха хьалхалаттар, тIехьаьусар малав.

Колхоза парткома секретара А. В. Трулюса къамаьл дир коммунистий дисциплинах, цар шоай уставни декхараш кхоачашдерах.

— Цхьабола коммунисташ политзанятешка ахац. Оттаьча хана дIателац членски взносаш. Отчет еча юкъа парторганизаци дегIаенаяц, профсоюзни организаце бече балха кулгалделга тоаде деза, — аьлар цо.

№ 1 йолча тракторнокхаш леладеча бригада учетчика П. Н. Якова дийцар хьувкъам чуэцача хинача учетах. Цо аьлар:

— Хьалхарчуд дикагIа укх шера тIахьожам лоттабора ялат чуэцача. КIаьта а бункераш а зоархIаш изоал ялат даьннад яхилга нийсо дац. Бокъонца мел ялат чуийцад ховргда анализ а ян эзача. Цудухьа ялата учет яра болх эргабакха, тоабе беза.

— Колхоз фуна лаьрхIа ялат кхедеш я, бакъда из доаттаде колхозе тоьал моттиг яц. Хьатта хьалIайна ялат, ма дахьа моттиг йоацаш, отходаш я кхаш, хьайбалита дуаде фермашка дIахьухьаш латт. Ма хулла сихагIа оарцагIдовла деза ялат доа ца дайтара, — аьлар партгрупорго В. П. Ермоленкос.

Преношка къамаьлаш дир профкома председатела М. В. Ларовайс, бригадай агрономаша Г. М. Зайцева, Е. Я. Надбайлова. Цар дийцар шоай боахамо хьалтоадергдола гIулакхаш.

Политико-кхетама болх тоабергболаш, тIайийца планаш социалистически декхараши кхоачашдергдолаш соцем тIайийпар коммунисташ.

Х. АМРИЕВ.

Айбе хIара коммуниста бехктокхам

«Алый Торсиий» яхача номсаш лeлаеча совхоза хьайбаш леладеча цеха партийни организаце дика кийчьаь чакхъяьккхар отчетно-хоржамий собрани.

Юххьанцарча партийни организаце секретара Г. С. Калугинас шийдоклада тIа дийцар хьалхашка латта декхараш кхоачашде хьайбаш леладераш оарцагIбахьара коммунисташа даьчох, къахьегама коллективе кхетама болх бара чакхдаьхача гIулакхех.

Партийни собрание белгалдаьккхар ферме коллективо укх шера совхка баьчул дикагIа болх белта. Пачхьалкхенга шура йохкара бархI бетта план тIехкхоачашъяьй. Деттача довхангара йоалкха продукци дукхагIа я.

ХIаьта а докладчика а прениешка къамаьл дьраш а болх кхы а тоабара де мел дезар даь ма дий, аьнна хеташ бацар. Массане а бала кхоачаш дувцар шурий дикал лоха я, аьнна. Укх шера фермо пачхьалкхенга йохкаш йола шура шоллагIча а пхьайолча хана кхоалагIча а сортах я. Из бахьан долаш совхоза дикка зе хиинад. Шурий дикал лоха хилара бахьан гучадоаккхаш собране къамаьл дир дикагIйолча доярка Нухбулганова Розас.

— Шурий дикал лакха хилар доярки балхаца дувладенна да, — аьлар цо. — ХIаьта из гIулакх лерттIа вIаштIехьдаккхара хьалаш доацаш да. ХIаьа доахан деттача моттиге хий дац. Из бахьан долаш цхьайолча хана цIена йолаш шура чуйотташ йола флягаш, ферме эсала я санитарни культура. Цу гIулакха сагота вац ферма заведующи а кхьбола специалисташ а.

Коммунисташа М. Хазбулатова, А. Урозалиева дийцар ферме доакъар хан-ханнахьа хьатIа ца кхухьилга. Хьайбаш во кхабара бахьан долаш шура кIезигьеннай. Ферме болх беча коммунисташа собрания а яь хоалам боллаш хьадийхадац механизаторашнара доакъар хьатIахьдийзилгя тоадар.

Собрание къамаьл даьча коммунисташа гучадаьккхар социалистически яхь лерттIа вIаштIехьъяьккхара, хьалха латтача доярка опыт массанена шерра дIайовзайттара лоадамболаш хIама деш доацийтe.

— Вай ферме болх беча 25 доярках ахинел совгIа болчар соахка шоай социалистически декхараш кхоачашдаьнзар. ХIаьта партийни организаце фу даьд социалистически декхараш кхоачашде нах тIабераабара? Бакъдар аьлча, геттара кIезига хIама даьд. ЛоархIаме дола уж дешаш партийни собранешка дийцадац. Ферме эсала вIаштIехьдаьккхад хьехамчал. ДIахьехац вай къонача дояркашта болх миштта бе беза, — аьлар бежаIуно коммуниста К. Яхьяева.

Коммуниста А. Терещенкос аьлар:

— Партийни собранешка ладийгIадац коммунисташа КПСС уставни а производственни а декхараш кхоачашдара фу ду. Верригача коммунисташа шоашкара масал гойташ болх баьбац. Цхьабола коммунисташ партийни дешара занятешка ца ухаш моттигаш хиннай. Цехе болх беш 22 коммунист ва. Из боккха ниб бe. Шоай партийни декхар кхета а деш цар болх бойя дукха хIамаш дикагIча оагIорахьа хувцалургда.

Болх тоабара лаьрхIа мероприятеш оттайир собране.

Е. ФАРНИЕВА.

Новолипецки металлургически заводе хьалхьа латт листагIа долча углеродисти болата шийла прокатна ира йоль цех. Из архепгарда «каддахиь» прокатна оалача редкомбэга болх механизированни йолча станзе. ХIара шера цехо арахецарть 3 миллион тонн болата лист (кертерча дакъе полимери вокрыти йолаш) автомобильни тракторни промышленностэ лакхIа. Хьалхара архIа хьалхара каредоде деза 136 миллион сом. ГIишлойчина дош денад деха хьалхьара уьэтавше хакал хьалха — 25 декабре — цо бё йолалийта ду.

СУРТА ТIА: шийлача прокатна цех хьалхьара участок.

В. КОЖЕВНИКОВА сурт. ТАСС фотохроника.

БЕЛОРУССКИ ССР. Тамаш я тахан лазера йоккхийча торошашa сат цецвоакхе. Цо костюмашта ло боакхь, лакха гIираш хьаддеча эггара пийсагIа йола отвес а цунах хул, бIаьш телевизионни программаш, эзараш телефонни къамаьлаш дIаюха дайта каналаш хул.

Дукхача хана лазера лоархIаме кхоачамбоацар дар цуи бос цхьа тайпара хилар. Белорусски физикашта мегаьд «Радуга» яха лазер хьае, цуи эIанараш атта а чоалхале йолаш а хувцаяла йиш йолаш а ерригача спектре. БССР АН физика институте кийчъяьй цу тайпара лазер. Цо торо хулийт технологически процессашта оптимальни бесаш хилийта, торо хулийт бос болча лазерни телевидени, бос болча голографе болх сихагIа байта, селекционераш новкъостал дергда баьцоагIай мерда тайпаш хьадеча, фу тIадалара гIо деча. Хувца йиш йола лазераш кийчъяраш тохкамаш дарахи Белорусси Iилмахошта СССР Пачхахьалкхен преми хьохаьй.

Белорусски физикаша иштта кийчъяьй лаьттан Iалама кхоачамаш Iомадара, йовхали малхи лоалуш дола кIадаш хьадара дакъе тамашийна спектроскопически тохкамаш дара йола приобораш, кхьяраш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа): физико-математически Iилмай кандидаташ Г. Б. Толсторожев, В. В. Грузинский, Л. М. Болотько, В. А. Толкачев инфракрасни сердала физика лабораторе.

Н. НИКОЛАЕВА сурт. ТАСС фотохроника.

ШОАЙ ЛОIАМАГIА ХЬАТIАЛАЬЦА ГIУЛАКХ

Карабулакски поселкови Совета халкъа тIахьожама группана Богатырев Георгий Яковлевич керте латтилга сона хов тоьал ха яр. Со цу гIулакхо цец а ваккхацар. Георгий Яковлевич къахьегама ветеран а, вахара йокха опыт йолаш а вар. ХIаьта а ха безам бар кхьвар а ца хоржаш, из хIана хержав цу гIулакхе. Къахьегама ветеранаш дукха ба юртa. Из фу даьд аьнна белгалваьккхав? ТIехьагIа гучадьлар сона цуи бахьан.

Г. Я. Богатырев дигь шу хьалха пенси а деана салаIа йиш йолаш вар. Бакъдa, хIагIа Iохававр из, кIаьз а тIехьа химически реагентий заводе слесарь а волаш болх бу цо. Вокха хиннав аьнна тIехьашка ца воллаш хьинаре дакъа лоац завода общественни вахаре а. Из завода новкъостий суда председатель, граждански оборона начальника заместитель ва.

Из деррига а лаьрхIа хила дезаш дар их территориальни партийни организаце коммунисташа Богатырев Георгий Яковлевич халкъа тIахьожама группа председателалла харжа могавеш.

Георгий Яковлевич бIаргаго безам болаш цига Карабулакски поселкови Совета исполкоме вахар со. Iуйрийна нийсо сахьат доалдаш исполкома хьалхашка машин сецар. Цу чура Iоваьлар кIий бенна корта а болаш, тIемахочун хулача тайпара гIов-кеп дола саг. Из Богатырев вар. БIаргагулехьа сона кхьача бесса хийттавар из. Ма хулий цхьабола нах шоай холала бокхкагIa хеташ. Георгий Яковлевич шийханал дIамагIа хетар ала-м валлац со. ХIаьта а кIаьдвалар, вокха хилар цуя юхьа тIа е боларца дацар.

Цхьаболчарна хетадала мег фу деш лел ер шийна са на лоIаш, коо-нарта кугг ца тохаш аьнна. Укхан фу гIулакх да колхоза кхашка даьннача оасарца, ца хьокхаш латтача баьцашца?

Юрта бахача нахьа доллача хIаманца а гIулакх да. Царна бакъахьа хетац вIаштIара даьча цIеношка бахача наха ноа тIорча асфальта тIа лаьтта а декхаш петрушка кхее хаьснагаш декхаш хилча. Лоалац социалистически общежите вахара бокъонаш телхарш хилча. Бакъахьа хет массане а дагъа а лоацаш шоаш бахача доагIа тIа йолча предприятеша пачхахьалкхен планаши социалистически декхараши дикка кхоачашдича.

Цу дерригнена а боагIача тайпара бIарг локкхаргба аьнна хеташ, юртарча наха шоай сходе халкъа тIахьожама группа председателалла харжав из, Богатырев. ХIаьта цо шийх бенна тешаш боа а баьбац.

Эгтара хьалха балха план оттальй тIахьожама группе. Къоастальй группа бюро, хержаб секторий кулгалхой. Предприятешна, учреждешна халкъа боахама планаш миштта кхоачашъю, нах беча организацешка санитарни хьалаш мишта, болхлой юртара улицаш тоаяра де доагIар даьий хьожаш хилча шоаш группа членаш. Шоаш техкача моттигашка гучадаьнна кхоачамбоацараш дIадахара де дезар а ду. Халкъа тIахьожама группо бу болх бувцаш каст-касти заметкаш арайоа районни газета тIа.

Халкъа тIахьожама группана новкъостал ду юртахошта. Шоашта хоаденна кхоачамбоацараш дувцаш кхьаташ укхийт царга. ХIаьта юртахоша баь моллагIа а хоам теркал ца беш а битац группо.

Иштта, бахача наха хоам а баь гучадьяккхар юртарча тиво мах бара бокъонаш телхеш хиннилга. Масала, 90 сом доаккха импортни пальтош 120 сомах йохкар укхаза. Сов даьккха ахча хIанз нийдерхошта юха а луш, продавецашта бехк баьб.

Сийлахь-боккхача Даймехка тIем' тIа дакъа лоацаш хиннача инвалида нов. Саловьева дукха ха яьнкхэр лерттIа чуIе фусам йоацаш. Халкъа тIахьожамхой новкъосталца къоастадир из дош.

Шура йохкачо тикана хьалхашка йIаьхха очердаш уттар. Цхьайолча хана шура дIа ца кхоачаш, баьсса чуухар нах. Укхаза а гIулакх хувцаделар халкъа тIахьожама группа юкъе яьтча.

Юртахошта хьалхашка халкъа тIахьожамхой шоаш баьча балхах отчет е оттача але хIама доацош бIсаллар уж. Цхьан шера (1978 шера апрель — 1979 шера апрель) поселкови Совета доазон тIа йолча предприятешкеи учреждешкеи 45 рейд лий, тайп-тайпара дола 157 кхоачамбоацар гуча а доаккхаш. Царех дукхагIа дараш дIадахара де дезар даьд.

Хьахетаргахьа тIахьожамхой оарцагIбаьнна бецаре Кирова цIерагIча колхоза автомашинашта тхов кIийле йоацаш, араюккъе ремонт еш хургьар хIанз а тIехьа.

Дукха а овсаре а болх бена халкъа тIахьожама группа ахинел совгIа йола членаш пенсионераш ба. Къахьегама ветеранаш Клюшин Василий Иванович, Глотова Анна Ивановна, Степанов Федор Федорович, Гусаков Василий Степанович, кхыбараш хIара денна хул юртарча организацей учреждений къахьегама коллективашка.

Масала, юртарча пенсионерий совета председатель йола А. Н. Глотов хIара денна хIана хилац аьнна колхозо кIашка дIадийнача баьцадоаршта оасар деш хул. Цо балха юкъейийб цхьабола пенсионераш а. Цар хIанзале а 7 гектара тIа дIадийнача баьцадоаршта оасар даьд.

Халкъа тIахьожама группо беча балха раьза вий хьо, аьнна, ал шийга хаьттача Георгий Яковлевича аьлар:

— ХIанзалца хьадаьчох-м раьза вар со. Бакъда, де дезаш кхы а дукха да их. Массаза бийшаб наха юртарча чебуречне бу болх. Дувцарех хIанзалца хувцаденна хIама дац цигача. Во мел дар дувца цигара ара малар. Далла бIеха хьамаьа. ДоагIаш а ца доагIаш а да юрта бахача наха эша хий, цхьайолча улицашта байсанна лампаш яткац, тоабе безаш иккъ ба. Дукха да хьона де дезараш-м. Е гIулакх тхоашта цхьа хьатIалаьца долаш, диззa чакхдаьккха хьожаргда тхо.

А. ЗИМАРИН.

ЛАЬТТАШ АХАРХОШКА ЮХА ДIАЛУ

Старогрозненски бурувдеттараш мехкдаьттаи газовни скваживашта дика бурув тохарал, материалаши реагенташи кхоирал, оборудованех эффективно пайда ийбарал совгIа дика доал деш пайда ийбу шоашка хана лаьрхIа хьаденнача колхозийни совхозийни лаьттаех.

Бурувдетта установка шоаш хьалъе йолаяле цар лаьттан тIера Iаьржа тIоапаш хьа а даьхе юхьан метте Iодохк. Шоаш скважин хьалъяь ма баьлдиге а оборудовани тIера дIаяьккха мукъа яьннача моттиге из эггара лакхе Iаьржадар а хургдолаш юха дIанийсe а дийя, цуи даьшка — колхозашкеи совхозашкеи — актагIа дIалу.

Дика лел старогрозненский гIулакхаш укх сентябрь бетта а. ДIадахача хьалхарча 8 дийнахьа 500 метр совгIа бурув техад коллективо. БархI бетта мукъадаьнна 70 гектар совгIа яьгта колхозашкеи совхозашкеи дIаденнад бурувдеттараша. Шу чакхдалале 100 гектарага дIакхоачаде дерхI из.

ХIара денна 160 — 170 процент заданеш кхоачашъеш къахьегаш ба «Грознефть» объединене технологически транспорта Старогрозненски управлене бульдозеристаш Дибривский Анатолий, Громов Степан, Балошников Леонид.

Колхозийн совхозийн лаьтташта результатиаш яра гIулакх дика хоьш кулгалду тIехеи къахьегамеи ветерана, коммуниста Василий Митрофанович Кисаева.

А. ТИЩЕНКО.

НАХА КХЕТАМ БАЛАРА БОЛХ ТОАБЕШ

КЪАХЬЕГАМХОЙ ХЬАШТИЙ ЙОАКХО Е

Новкъоста Л. И. Брежнева белгалдаьккхад, советски демократех Iалаьмате боккха вахара низ боаллаш хилар. Цунах кхы а дукхагIа пайда эца беза долаш дола кхоачамаш къагучадахара, кхоачамбоацарашта критика яра, хетараш вIаши нийсдара, бакъйола решенеш нийчъяра. «Наха лоархIийн хетарийн терко дукхагIа е. Юкъарчал доацаш, безам а болаш, нахаца дукхагIа хьерча. Иштта оттаду дош парте».

Цунца дувзаденна боккхача лоархIаме да къахьегамхой предложенешка, заявленешка, жалобашка лаьрхIа хьажар, бахи нах тIайийбелга дикагIа вIаштIехьдаккхар.

Къахьегамхой письмошка беш бола болх шийидеологически гIулакхий цхьан лостамах лоархI парте, харте, лархIа а боагIаш. Цу хьакъехьа бокъонца шо ма дарра аьнад «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабара хьакъехьа» КПСС ЦК-с баьча соцам тIа.

Советашка дукхача шерашка болх баьча депутаташта цу дешах хетараш цхьатара да: харжархой предложенешка, заявленешка, жалобашка хьажар — халкъа вииала балха чоалхалеча, халача, дукха къахьега дезача участкех цаI. Хетаргахьа иштта уйла йолаш хила мег шоех дуккхабараш а, духхьашха хержараш.

Хьонаргда вай статусах долча законага, цуи тIехьтIагIча статьяга. Депутат хьож, йоах цу тIа, шийга яьхкача предложенешка, заявленешка, жалобашка, уж нийсен шоай ханнахьен къоастаяра де дезар ду; гражданаш тIайийбу, жалобаш хьалхьееш дола бахьанаш Iомаду, шийпредложенеш дIачулу Совете, пачхахьалкхен кхьча организашка, предприятешка, учреждешка, организацешка. Уж да халкъа вииала доккхийи хьадаи декхараш. Уж практически кхоачашдар — из шиймукъагIа, зем болаш, принципиальни хилар тохкилга.

Хови ма дарра, депутатага заявленеш, жалобаш, предложенеш дукхача наькъашка гIолла ухилга. ДукхагIа йолча хана, бакъдар аьлча, шоаш тIаболх цунна харжархой — шоаш дихьа гIулакх, шоаш тIайийцача хана е балка ха чакхъяьннaчул тIехьагIа юхе Iий а кхьметтел цIагIа а е надий дIалу цуга, е дIадувш. Дукхаза а моттигаш нийслу депутата округерча харжархоша Совета исполнительни комитетага е моллагIча кхьча управленега, отделага, ведомствага, хIаьта иштта лакхерча партийни, пачхахьалкхен организашка, моттигерчен центральни газетий редакцешка, радиога, телевиденега йохьийта жалобаш, дехараш къоастаделга а депутата гIадулаш. Иштта леладеча гIулакхашта ше ма ярра хьахьоих вай советски демократи, халкъа депутатах, цо нийсхо лелаергхиларах наьхо тешим болар.

Цхьабакъда, материал шийга миччахьара кхьчаяле а массе оагIорахьара бокъонца из къоастее декхарийла ва депутат. Цу хана пачхахьалкхен фел йове нагIац депутата жалобашца беш бола болх — пачхахьалкхен хьаштаи мишта кхоачашде дела хьахьонкаш йола шийтайпара школа ма йий.

Дага кхаба деза, жалоба, предложени яхьаш тIавоагIача сато делаер шийобщественни граждански бокъо хилар. Из кхета а деш мел аш хьалаш хилийта деза вай юкъара гIулакх — коммунизм хьалъелта дегIадоаладар духьа.

Харжархочо деха бокъо а йолаш дехар кхоачашде гIертар, цунна дагадоалла дош къоастадар мел хала дале а гIулакх юкъагIа ца дитар — иштта наькъаца белгалбоалаш ба дуккхача депутаташа жалобашца беш бола болх. Цу гIулакха ха а низ а боар кхераш уж.

Харжархошта дагадоахваш дола дешаш къоастадеча хана ший опыт теркал ца е, нах дуккха шийна тIаухар аьнна дукхагIа зем па баккха, вьводаш ца е йиш йолаш вац депутат. Ше хьегача къинлер юхе миштта кхарха цунах хьахиннар юкъ-юкъе лархIар е — кхы а лоархIамегIа дар — юха а гIоттаде дезаргдола дешаш бIаргагор духьа. Цу тайпара способ йолаш я — письмошцеи заявленешцеи беча балха вIалла чоалхане йоаца учет лелае еза журнала тIа е тетрада тIа, письмо, жалоба мана а хьаьнгара а еннй, цар корта, царех даьр фуд, хьахиннало фуд, уж къоастъяраш дахьийтача жоапий чулоацам.

Цхьабакъда, жалобаши заявленеши къоастаеча хана харжархоша шоаш дакъа лаьцача кхы а дикагIа хургда. Авторитетни активистий, самодеятельни организацей шоай хьадда дош ала низ кхоачаргба, масала, йIаьххача хана хьадоагIача лоадамбоацача къоасамашка, пайдана доацача хIамашта тIагIолла лeладеча довашка, советски сагага товш доацача кхьолча историешка хьожача хана. ХIаьта уж къоастаде гIерташ депутаташа, исполнительни комитетий болхлоша пиьъаза, лоархIамеча гIулакхашта тIера а бувлаш, дукха ха йоаю. Депутата еннача рекомендацегIа, цо дакъа лоацаши новкъостал деши йолча новкъостий суда, улични е домовой комитета низ кхоачаргба социалистически общежите нормаш телхаераш хьаккхал чу боалабе.

Хьаухача письмош тIа дуьцар нийса къоастаде уйла хилар — халкъо хержачун гIулакхий белгалагIа йола оагIув. Депутата тIавоагIача хIара сага бокъо я шийзаявлене е жалоба е йоагIача тайпара уйла ергхиларга, е шийдехар кхоачашдергхиларга, е из кхоачашде йиш ца хилар бокъонца ше ма дарра хьаьхьонхаргхиларга дог даха.

Социальни лоархIаме проблемаш уттаеш дола письмош — из да советски наьха граждански гIулакхаш хьахьокхилга шоай коллективай бIарча хьайийцача еррига пачхахьалкхений гIулакхашта доал деча юкъе цар юкъарчал доацаш дакъа лоацача формаех цаI. Коллективни опытах даим коггIортолга яр къахьегамхой письмой йоакхо еш хилар, цар хьалхадоахараши замечанеши теркалъяр — из да коммунизм хьалъяра сийлахь-доккхача гIулакхах шоай дакъа доаллаш хиларах йола дика уйла советски наьха дегашка чIоагIъяр.

Сай къамаьл чакхдоалаш цIаьхха а белгалдаккха безам ба са, письмошцеи къахьегамхошцеи беш бола болх дIахо тоабаро, 1979 шера 2 марта харжархошца вIашагIкхийттача хана новкъоста Л. И. Брежнева белгал ма даккхара, «Пачхахьалкхен гIулакхех шоай дакъа доаллилга хIара советски сага хайтара, шийна хетар, ше аьннар йоккхий а кагий а решенеш тIаэцача хана дIахозаргдолахи тераладерггдолахи из дог тийша хилара» гIо де дезаш хилар.

Ж. ГУЛАЕВА,
халкъа депутатий Ленински районни Совета исполкома секретарь.

ДЕШАРА КЕРДАЧА ШЕРАГА КИЙЧЛУШ

Сунженски района ерригача партийни организацешка чакхъяьхай идеологически идейно-кхетамеи болх тоабара дешаш дувцаш яь собранеш. Коммунисташа, комсомольцаша, парте боашараша итогаш йир марксистско-ленински образовани экономически дешарен системе дIадахача шера баьча балха. «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабара хьакъехьа» КПСС ЦК баьча соцама тIа аьннача тайпара из тоабара де деза гIулакхаш белгалдир.

1978—1979 дешара шера политически экономически дешар, пропаганда массови формаш вIаштIехьйоахача кIезига хиннадац белгалдара кхоачамбоацараш. Уж белгалдир «КПСС XXV съезда решенеша ма яхара партийни дешар вIаштIехьдоахаш парте Сунженски райкомо беча балхах» даьча КПСС Нохч-ГIалгIай обкомо баьча соцам тIа.

Теоретически методически боарам лоха болаш, коллективашта хьалхашка латтача декхарех дIаеьстa лаьлаеш чакхъяьхар «Серноводский», «Сунженский» совхозий, Ленина цIерагIча, Кирова цIерагIча, «Западная» яхача птицефабрика, МСУ партийни организацешка.

Болхой, колхозхой экономически дешар во вIаштIехь даьккхадар ПМК-155, Сунженски ПМК, ДРСУ, «Путь к коммунизму» яха XIX партсъезда цIерагIча колхозий партийни, профсоюзни организацеша, администрацеш.

1979—1980 дешара шерага кийчлуш еррига партийни организацешка кIоаргеи самокритически теркар дешара шера итогаш, парте обкома соцам тIа белгалдаь кхоачамбоацараш дIададахаре де дезараш оттадир.

ХIанз райоме чакхдаьннад партийни дешара, комсомольски политически просвещене, экономически образоване система вIаштIехьйоаккхилга. Дешара ерригача формаша чухоамарга 13 эзарнел совгIа саг, царна экономически дешар дерзаш хургва 8 эзар гергга саг.

Пропагандистска кадраш дакагIа хула Iалашдаь 396 пропагандистах 337 парте членаш ба, лакхера а чакхдаккханза лакхера а дешар дийна 329 саг ва, предприятей, колхозий, совхозий, учреждений 159 кулгалхо ва.

ВIашагIъехьай школаш, семинараш, чIоагIбаьб методисташи консультанташи. Цу дерригача гIулакхаша гIо дергда партийни экономически дешар тоадара, района къахьегамхой коммунистически общество хьалъерий нравственни гIулакхаш хьакхилийтара.

1979—1980 дешара шу В. И. Ленин ваь 110 шу дизара а, КПСС XXVI съезда а кийчо еча хана нийслургда. Цудухьа дешара шера йоккха моттиг дIалоацаргья В. И. Ленина вахари цуи балхаши Iомадеш. Цунца дийза керда дешара шу дIадолалургда «Ленинизм — вай замон революционни байракх» яхача темаца, хIаьта чакхдаргда «Ленина гIулакх дахаш а котдувлаш а да» яхача темаца.

Политически экономически дешар вIаштIехьдоахаралий, пропагандистий декхар да ладувгIараца общественни къахьегамеи балха тIа хьонхам тергболаш, коммунистически общество хьалъерий нравственни гIулакхаш доахкаш уж хьалкхебар.

В. ГОРБАТЕНКО,
КПСС Сунженски райкома политически дешара кабинета заведующи.

Къахьегамца даьккха сий

Новсарев района «40 лет Октября» яхача совхозе кIезага бац хьажкIаш кхею говзанчаш. Царех цхьаннех, Къахьегама ЦIеча Байракха, «Знак Почета» ордений кавалерах, дуккхача шерашка хьажкIаш кхеш дока гIа опыт Iоаль волча звеньевойх Кодзоев Бахьаудинах дувца безам ба са.

Яхача шерашка хьажкIаш дIае дийнадеш долча лаьтта тIехьара культиваци чакхйоаккхаш воаллаш вIалла а дагара дацар Бахьаудина совхоза болхлоша социалистически дехкараш тIаецаш юкъарча собране хиина къамаьл. Боахама дикагIболча механизатораша, хьажкIаш кхеш болча Даурбеков Яхьяс, Евкуров Жабраьила, Гелисханов Юсапа 40 центнер фуалъякха хьажкIаш чукхьарга оаха хIара гектара тIара аьнна дош долча, собране хинача механизаторех цхьанне:

— Бахьаудин Iа фу эз аьнна? — хаьттар.

— Со-м 45 центнер ялхха дега ва гектара тIара. Иштта дах са дош,— жоп делар цо цу хана.

— ДIадахача шера санна хьажкIаш дика хуле, яхий Iа? — дош кхесар цхьанхане.

Из шу-м Бахьаудина шийна а дицденнадацар, аьттув боацаш хилар из. Хаоттамо новкъарло яр бахьан долаш ца кхечаш мотта йисар хьажкIаш.

Дуккхача хIамах тийша да дика хьажкIаш кхеолга. Iа мел къахьеге а хьа дега тоам беш хургбац хьувкъам Iалам кIезига мукъаьгIа аьттув болаш да хуле.

БIаьсти гийна а сиа, хьажкIаш дIаюргйола лаьтта лерттIа дIоахдалалехь уж дIадийча фийг вар а беле аIирг тохац паггахьа мара. Из бахьан долаш хьажкIаш кийлха кхатIайоал. Хоши ма хиллара, хьажкIаш йоахал езаш культура ма йий. Иштта шийн хеннахьа йоатан а еш. ДегIайоагIа хьажкIаш дукха екхаи лаьттача лордаш Iажигl а яле матара йолх, дегI кIезига дехь цар. Иштта хьалаш хилар бахьан долаш вIаштIехьдаланзар дIодахеча шера тIанйца социалистически дехкараш кхоачашде. Механизатораша оем баькта дика хоаш да «Одесская-10», «ВИР-42» яхача фух йола хьажкIаш Наьсара цей ханнаьха ца кхачилга а дика ца хьувкхилга а. Цудухьа венгерски гибрид «ССК-363» яхача фух хьажкIаш дIайийнай ух шера шн бIаь гектара тIа. Вохкарел оти кIиро хьалха кхач уж.

Ше дешна дош дизза кхоачашдаро лерттIа чакхъдахер Кодзоева агротехнически мероприятеш.

ЦхьоалагIча класса фух, на дикагIа хьатIадалийтара, пудрет яха молкаш техар, фу дIатасса лаьрхIа кхы дика тоадир, оаба лаьрхIа 25—27 сантиметр кIоарга аькхар из.

БIаьстан юххе хьажкIаш дIае хьакъоастадьча лаьтта Iайна тIоедал соцаьра мангаш даьхар, цул тIехьагIа кхашка хьатIалла йоалена йоархIаш йохаяра культиваци йир.

ХьажкIий фу дужаргдолча кIоаргалга кхоачийташ кхы а цкъа культиваци чакх а яьккха дIаде доладир иза.

ХьажкIаш хьатIаяьлча мугIарашта юкъера лаьтти цамцадаккхаран оасар дохадаран кхоаза культиваци яьккхар Бахьаудина шийх 200 гектар хулаш долча кхай тIа.

ШоалагIа ше культиваци йоаккхаш хIара гектара тIа 1.5 центнер кхоачийташ аммиачии селитра техар, тIехьара культиваци культиватора урех хьажкIашта гувнаш ду зIамига макхаш а дехна яьккхар.

Уж баьхаш чакхдаьлеча тIехьагIа кулгаш вIашнадекха вагIавзар Бахьаудин. Цо дика кхетадора хьажкIашта диаза Iуьял лоаттаде дезалга. Аммиачии селитраца оасар долаш обработка йир. ХьажкIашна йиъ-еха лорд хийначул тIехьагIа гектара 1.5 килограмм кхоачийташ юаа а аммиачии селитра техир.

Иштта уж баьхаш чакхдаккхо торенай хьажкIаш дика хьувкъас. Ше яха леллета Евкуров Жабраьилагеи тракторни бригада бригадира гIоанчийта Олигов Аптегон хетт Бахьаудина:

— Миштта хетт хьона? Аз 45 центнер фуалъякха хьажкIаш чуэцаргья хIара гектара тIара аьлча, из дукха теркал ца дош ма дарий шо. ХIаьта хIана сона хет из лоха денхар долаш санна. 50—55 центнер хьажкIаш дала мег сона хIара гектара тIара.

ХьажкIаш кхеча йокха опыт Iоаль вола механизатор ва Кодзоев Бахьаудина шийца яхье яйха Евкуров Жабраьила. Ипт шу гаргга ха я по ма культура кхею. Бахьаудина аьхчунга Iа а дийгIа, цо а лаьрхIад шийгарча 208 гекторах хIара гектара тIара 45 центнер фуалъякха хьажкIаш чул.

Дукха ха йоацаш чуэца йолалой цу боахама хьажкIаш. ХIана Евкурова кхеьраш пуерчеш я. ХIара гектара тIара 43—45 центнер фуалъякха хьажкIаш йоал. Кастта чуэца йолаергья Кодзоева кхеьраш а. ХIаьта дешна дош ше кхоачашдергхилерах тийша ва из.

М. АУШЕВ.

СТАВРОПОЛЬСКИ КРАЙ. Покхача къахьегама коталонца даькъала бийцаб доккхача Ставропольски канала кхоалагIа аргIа хьалъеш бола гIишлонхой новкъостал Л. И. Брежнева. Иллача канал цхьа шу хьалха даьккха даьнад 42 километр дIаьхача искусственни хий канал. Трасса ер участок эгара чоалханера хиний гIишлонхошта. Дюкераштa монтаж е, доммех тоннелаш чакхъяха, аьшкабетонии лотокаш хьалъе йийзай цар.

Пхийтта эзар гектар дIайийнача хIамашта хий детта йиш я. Канал дилла даьлча 330 эзар гектар лаьттташта хий детта торо хургья.

СУРТА ТIА: Томузловски дюкера участок. Их трубопровод вIашагIъеллай 4 метр диаметр йолча гIоазерех.

К. ТАРУСОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ХЬЕХАМЧА

Механизатораш-хьехамчаш оаха хьоабича Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза кхоалагIча мехотряда кулгалдеча Костоев Мувсас эггара хьалха цIи яьккхар трактористa Занкин Иван Степановича.

— Из хьалхле а лелаеш шийн гIулакх а дезаш болхло ва, — аьлар цо.

Иван Степанович колхозе балха вера 1945 шера. Сийлахь-боккха Даймехка тIом чакхбаьлча. ХьалхагIа ферме болх беш хилар из. тIаккха — кхаш леладеча бригаде. 1951 шера Грозне механизаце школа чакхъяьккхачул тIехьагIа цох тракторист хилар. хIаьта шийн болх беза а белар.

— Лаьттаншарен техникашерен безам беkьалац сога, — йоах Иван Степанович.

— Кхыча беса хила йиш я яц.

Ше дувцаш гIулакхашка баьду цо. Ше хьадер дикеи, хаиваьхеи, нормаш тIехкхоачашъеши чакхдоакх. Цул совгIа дуккхьала болх бе дIабоалуча, опыт йоацача механизатораша шоаш хержа професси кIоаргагIа, дикагIа Iомве хедданза новкъостал а ду. Серноводски юртбоахама профессиональни училище чакх а яьккха хьаенача Филейко Иванаца цхьана болх беш ва из хIанз. Опыт йоаца зIамига саг шийн хурдаь дикагIа болх бе гIерташ ва. Цуна новкъостал ду воккхагIволча хьехамчас. Агротехника бокъонаш кIоаргга Iомаяра къаьстта теркам тIебоххийт къонача шийн новкъоста хьехамчас. Цул совгIа дукхагIа леларгйолаш техника малагIа, миштa Iувал де деза хьех. Шийга дувцар, хьехар дика кхета а ду къонача Филейкос. Цунна тешал — цо лелаеш йола техника тиша яле а тоаьчул тIехьагIа йоагIача хавал дукхагIа болх беш хилар, балха нормаш тIехкхоачашъяр.

МоллагIа болх беш норма 150 процентал дукхагIа кхоачашъю Занкин Ивана. Цул дукха тIехьаиесац хIана цун къона новкъост а.

— Норма 3.6 йолаш 7 гектарагга дIаккхочаш лаьтта овх хIана гурахьа дуи кхот дIадера лаьтта кийчдеш Занкин Ивана. хIаьта Филейкос 5—6 гектар, — йоах Костоев Мувсас.

Иштта оасарс къахьегаш лаьтта оахаш цхьан хана Занкин Ивана Iомабаь хиина трактористаша В. Кузьменкос а И. Гриценкос а. Ух дIайхача дешошка, тIагIолла Iоуха хьоцар теркал ца деш къахьегаш боахк механизатораш. Царна хов лаьттапцара балхаш шоай ханнахьа кхоачашде дезалга. Цудухьа тIадоагIача шера хургболча хьувкъама хIанзе а оардагIбаьнаб уж.

Занкинеи Филейкои тракторашi тIехьайийна навентари болх бе массала кийча йолаш хул, цар шийн ханнахьа техосмотри техуходаши ца хилярах.

ХьатIаккхоачаш тагг хлата хьажкIаш чуэца йолаергйола ха. Цу гIулакха лаьрхIа кийчо яьй кхоалагIча мехотряде.

— ДукхагIйолча хана санна, хетаргахьа хьалхле ух шера а Занкин Ивана агрегато йоаккхаргья, — йоах Костоев Мувсас.

ТIем тIа чов яр бахьан долаш унахцIено дукха дика сце а балхаш дика деш хьаьоагIа Занкин. Къонахтали денали дIахьоккхаш Iомаву цо Филейко Иван а.

С. КОРАБЛИНОВ.

Сага цул гIулакхи

ДЕГА ДЕЗАДЕННАР

Инженерно - строительни институте дешаш волаш шоза гIишлошъерий отрядаца Кареле ваха хилар Джамалханов Бадрудин. Хьалхарча шера каменщик волаш болх бир цо. Ленинграде институт чакхъяьккха а ваьна цIавена къона специалист хIана гIишлошо а волаш болх беш ва.

Кареле волаш кхийтар Бадрудин професси харжарах ше гIалат ца ваьнилга. Шийн новкъосташца - студенташца наха чубала цIенош хьалдеш вар из цига, хIаьта массадолча хIаман дика зем боаккхаш тоьал опыт а Iоайир.

Цул тIехьагIа стройотряде мастер а волаш коллективаца болх бара навыкаш Iоаю цо.

Студенчески шераш а дIадаьлар. Бадрудин «Чечингсельстрой» тресте балха хьожавир. Отдела инженер, Шалински аьшкабетона конструкцей заводе цеха начальник волаш балхаш дe дийзар цун. Бакъда, цунах кхоачам хулаш вацар зIамига саг. Шийн моттиг гIишло хьалъеча йолгах кхеташ вар из.

«Чечингсельстрой» треста № 920 йолча дIа юха лелача механизированни колонна кадрий отделе вера Бадрудин ше гIишлош хьалъеча балха хьожавар дехаш. Цига цун юхь а йир. Цул тIехьагIа бIарчача шера тайп-тайпара объекташка гIишлош балхаш деш хилар. Цо дIагойтар болх бара тIерен цунах дика кхеташи вола специалист ше хилар. Колонна комсомольцаша дика общественник хиларах тарра ВЛКСМ комитето членалла хержар из.

Дукха ха йоацаш Джамалханов Бадрудина кулгалдеча коллективана тIадиллар 320 моттиг йола школа хьалъелга. Из яр цун балха хьалхара экзамен. Из гIишло хьалъеш йола моттиг тIалхьача материалашта чIоагIа аьттув боацаш яр. хIаьта цу майдан тIа хотта болаш а бIеха а хиларах болх наг-нагахьа юкъагIбоахар. Бакъда, цхьа хало йоацаш цхьаккха а хулга дика кхетадеш бар Саидов Анте кулгалдеча бригада болхлой.

Участка начальника Джамалханова дика аьттув ниисбеннаб ала деза дуккхача объекташка болх бечa хана шийгара виза волча кулгалхочун а дикача говзанча а оамалаш гойта волча Аптеца цхьана болх бе нийсвалараx. ХIаьта болхлошта юкъе кIезига бац шоай къахьегам безаш бола каменщикаш, плотникаш, штукатураш. Уж ба Кадаев Хозу, Ирисханов Руслан, Исраилова Малика, Мусостов Iалавди, Ахмадов Исмаiал, иштта кхыбараш. Из гIишло цар дерригa гIишлонмонтажни балхаш чакх а даьха август бетта субподрядчикашка дIаеннай. ХIаьта хIанз гIишлонхой хьалъеш латтача птицефабрикана лаьрхIа йолча Къилбаседа-Кавказски бройлерие къахьегаш ба.

Шийн вахара наькъа юхьте ва хIанз Бадрудин. Цунна ше ираз долаш хет, шийна дукха деза гIулакх шийн кара нхьчандаь, шийн нийн хьнари ог кхоаеш ерига шийн ха цу гIулакха дIалу цо.

А. АХМАТОВ.

БАРТТАЙНАЧА ДЕЗАЛЕ

«Малгобекнефть» НГДУ 30 совгIа къамех бола нах ба цхьана болх беш. КПСС XXV съезда решенеша КПСС ЦК соцамаш кхоачашдаре тIаерзаль цхьа уйла а барт а болаш. Тха партийни органазаце чIоагIа новкъо ю коллектива доакъошкой патриотизми интернационализми йолаш, къахьегам беаш, хIара денчарца балха тIа зIамига гIо-новкъостал делга, дош гIулоиташ чIоагIдалга дага кхоабаш кхетабара.

Тха коммунисташа, ерригача коллективо къаьстта теркамца тIайийнар «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабараь» бола КПСС ЦК соцам. Цу хьакъехьара дешаш дувцаш управление партийни собране белгалдаьхар кхетама болх чакхбоахача нийслуш дола кхоачамбоацараш. Царех да советски сага вахара сурт-сибат дувцаш наьна меттала лекцеш ца ешар, атеистически темах кулгалхоша къамаьлаш ца дар, боагIача бoараие болх лоцца къаьст-къаьста беш бола бийх ца лелабар. иштта кхыдараш. Парткома заседание белгалдаьккхар кулгалдеш йола кадраш лекционни балха юкъе ма йоагIара эла ца хилар, тIаккха решени а йир цехий начальникаша цу хьакъехьа беш болча балхага партийни собранешка ладувгIаргдолаш.

Шоаш беча кхетама балхах лаьца къамаьлаш дир цехий начальникаша А. Келигова, Я. Белхароева, М. Гатагажева, иштта кхыбараша.

Шоаш мероприятеш уттаечa хана тха управление партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша къаьстта теркам тIабохийт къахьегамен производственни дисциплина чIоагIъяре, кхетам балара дешаш комплексно къесталара. ЛоархIамегIчарех да коллективе интернациональни доттагIал чIоагIдар, наха атеистически кхетам балар.

Управлене В. Чаплыгинас кулгалдеча идеологически балха советон А. Морев председатель волча «Знание» яхача общества правлени цхьана лекцей тематика оттаьй. Цига къаьстта теркам тIабахийтаб коллективана интернациональни атеистически кхетам балара. Уж дешаш вазаре чакхдоахача къаьстта дакъа лоацаш ба новкъостий Т. Тебоев, С. Тебоев, Я. Белхароев, М. Балаев, Н. Орехов, В. Панчук, иштта кхыбараш.

Управлене болх беш я нийсагах латташ йола коммуниста С. Тебоева кулгалду атеистически балха совет. Цо шийн боах цIенхаштта чакхбоаx ух тIехкхьарча хана. ХIаьта управлене партийни организаши шийн низ дIаяхоачар деш я цу даькъе долаш дола кхоачамбоацараш дIадалара.

Н. МОРЕВА.
«Малгобекнефть» НГДУ партийни организаце секретарь.

Наха баркал йоах

Массехк бутт мара бац «Чечингазстрой» треста Сунженски специализированни СМУ чуйоагIача Назрановски участкапа Килоев Бехьудина кулгалду.

Цу доацача хана монтажникий бригадо дукха болх баьб Назранен района цхьайолча юрташкен газ чуйоллача. Ух тайпара масалаш довладерга вой. Назране Ленина цIерагIчча Партизански урамашка газ чуйиллай. хIаьта Няьсар-Керте — 2500 метр, Долакха-Юрта 1500 метр газопровод йилла яьй. Иштта газаца хий дIоахдергдолаш котельни хьаьвл Назрановски № 2 йолча школе. Уж дерригa балхаш монтажникий бригадо дикеи хенал хьалхен чакхдаьхад.

Дукхалга доаццаш чIоагIа баркал йоах газ чуйиллача наха Килоева кулгалдеча участка болхлошта.

Килоева ше дувц: «Тха бригадо даим тIехкхоачашъю сменин нормаш. 100 совгIа кхаргаре хIамасе газ чуйиллай оаха».

Шоай ний хьинаш на кходеш къахьегаш ба цу участке электросварщикаш Гадиев Махьмад-Гири, Мустафинов Мухьмад, слесарь Созаев Мувса, шофер Зязоев Султан. ДIайхача дешошка бувц уж бригадира.

К. МАРЗИЕВ.

Доззол дехьара

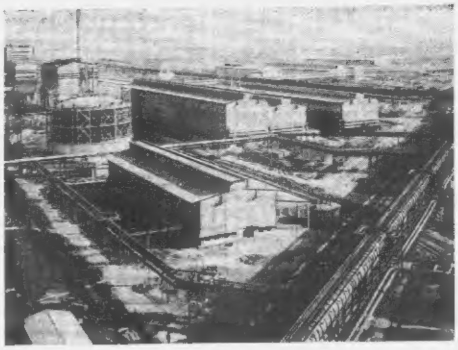

СССР-о новкъостал а деш Бхилаем Бокарон хьалъьйча мехка йоккхагIьярех йолча пачхьалкхен металлургически комбинатий производственни мощносташ шеръелга — сталелитейни промышленность дIахо дегIайоалаяра йола Инде правительственни программа хIанз кхоачашъяра керттердарех цхьа деяхар да. IIланагIа лаьрхIа царех хIара предприяте шера лоаладеш дола болат 1983 шера йиъ миллион тоннага кхоачаде.

СУРТА ТIА: Бокарора металлургически комбинат.

ТАСС фотохроника.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ЦХЬАНА ГIУЛАКХАШ ЛЕЛАДЕЛГА КЪАЬГГА ХЬАХЬОКХАР

Советско-эфиопски гIуланхий исторе чухь лоархIаме белгало хиина дIаьттар официальни доттагIален визитагIа КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин ух денойка Къамин - демократически Революце пхи шу дизар дездеш йолча Социалистически Эфиопе вахар.

Социалистически ориентаце никъ харжа йола из къоьнара эфрикански пачхьалкхе хIанз империализмана дуьхьал, колониализмаи расизман нкувргчаш цIендаь а хьадда а дIадахарa тIехьа, дерригача дуне тIа машари прогресси хилийтара тIехьа къовсам лоаттабеча Африка халкъий хьалхарча мугIарашка латт. «...Цу шерашка Эфиопе хиначa хувцамаша, — белгалдаьккхар 12 сентябре Аддис-Абебе ше къамаьл деш А. Н. Косыгина, — халкъа вахара исторически этапа, моллагIа йолча бIаьшерен болтул боккагIа лоархIам болаш хувийт тIехьара пхи шу». Эфиопе хиина кIоаргга социально-экономически хувцамаш, — уж да а да дуне революционно нердадаккхара юкъедийхьа хIама.

Чакхъяьннача визито а из йолча хана дIа-юха даьча къамаьлаша а къаьгга хьахьекхар шин мехка юкъера эскарий солидарность. сраьхка ноябре Москве КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР-а Лаккхьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежневеи Социалистически Эфиопе Хаьна йолча административни совета министрий Совета Председатела Менгисту Хайле Мариамеи кIал кулгаш яздаьча доттагIали дIа-юха цхьана гIуланкхаши леладара хьакъехьара договор чIоагIа ларда йола советско-эфиопски гIуланкхех доала бернат. уж тайп-тайпара хилар. Шин халкъа чIоагIа дагадоаллар хьахьокхаш дола из документ. визит йолча хана А. Н. Косыгина белгал ма даьккхара. Африка машари кхерамзлен хилийтара лоархIам болаш фактор я.

Советски правительствана керте латтар дег тIара тIаэцаро. Эфиопски лаьтта хиина вIашагIкхетараши переговорашен чIоагIа тешал цу шин мехкан халкъаштен юкъера традиционни доттагIали дIа-юха леладу гIуланкхаш кIоаргдення хилара. Шинна оагIоно дика лаьрхIир экономически, Iилма-техническе, торгови, кхьча доакъошка кхоачашъеш йола советско-эфиопски соглашенеш хIаьта белгалдир уж шеръяра дола хоадам болаш дола наьккъаш.

Цу цхьана леладеча гIуланкхий боарам лакха хилар шеко йоацаш да. СССР-о новкъостал а деш Эфиопена эшаш йола дуккха халкъа боахама объекташ хьалъяра программа толаме кхоачашъеш я. Советско-эфиопски торговле боарам алхха 1976 шера дена 1978 шерага кхач чолда йолча юкъа 18.5-за дегIабенаб. ДоттагIлен маькаш оал эфиопаша, масала, СССР-о новкъостал деш Бахар-Даре хьалъяьча политехнически институтах. Аддис-Абеберча советски больницах. ЧIоагIа хаш бу Эфиопе Советски Союзо лакха говзал йола кадраш кийчъеш шийна деча гIуланкхах. 1300 гаргга эфиопски студенташи аспиранташи дешаш ба СССР-е.

Визит йолча хана цхьана вIал кулгаш яздаьча документаш тIа белгалдаь шанкхе пачхьалкхе дерригача доакъошка цхьана дIа-юха гIуланкхаш леладелга дегIадоаладе, машарал прогресса тIехьа, колониализм, неоколониализм, расизм дIаяккхара тIехьа къовсам лоаттабе кийча хилар.

НЕОКОЛОНИЗАТОРИЙ МАНЕВРАШ

Великобритание инициативагIа Лондоне хьайийллай Родезе хьакъехьара «Конституционни конференци» оалаш яр. Английски делегацеца цхьана цига дакъа лоацаш ба цхьан оагIорахьара Зимбабве патриотически фронта (ПФЗ) лидераш Дж. Нкомои Р. Мугабеи, вокх оагIорахьара — махка хIиллярча марионеточни режима керте латта епископ А. Музоревал портфель йоаца министр санна вола Родезийски премьер хиина Я. Смити.

ПФЗ лидераш баькхаб Темза йистошка хоадам болаш а керта болаш а дола, родезийски проблема бокъонца къоастаяра ше мара боаца никъ чакхбаккхари де дезараш дIадехь. Дж. Нкомо ма аллара, цу конференце керттера теркам тIабахийти бела конституцеи тIатохьраш кийчдара а боацаш Родезе (Зимбабве) дерригa Iаьдал дукхагIболча африканцашка дIаделараи цу наькъаца хIинз бeрригача мехка латта тIом хилара бахьанаш дIадахараи. Патриотически фронта делегаташа белгалдоах ПФЗ керттера дIадехараш — расистски тIема-полицейски аппарат йохаяри кортамукъален низий база тIа керда эскар вIашагIдолларi — Родезера гIулакх бокъонца тоадара хиланза дергдоаца хьал да из.

Из иштта дале а конференце хьахьокх английски оагIув уж дIадехараш кхоачаш ца де гIертилга. башха лоархIаме доаца дешаш хьалха а доахаш. Цунца цхьана Великобритани гIоо Родезийски проблема «къоастаелга» кхьча тайпара чакхдаккха. Африка къулбехьа малхбузен хьашташ лорадеш латта Музоревал — Смита неоколониалистски режим могаелга Iалашде.

Цу хана родезийски эскарий вIашагIтехача операцей командующи инарал П. Уоллс къамаьл деш хиннав хIамах эхь ца хеташ ПФЗ-ан из хьаллоацаш долча африкански мехкийн адресагIа кхерам а тувсаш. Цо аьннад кхыметтел Лондонски конференци йолча хана ше «эскаро леладу гIулакхаш цхьаккха тайпара юхатоха» лерхIаш вав ше. Африкански кепайоазоно из заявлени лоархI дукха ха йоацаш Мозамбикана, Замбена. Ботвана духьала расисташа лела гергашца кийчъяьча провокацеа лийсса. бIехача тайпара шантаж а еш фронта юхера пачхьалкхенаш ПФЗ хьаллоацаргйоацаш юхайха а цунна изоляци е а гIерташ Солсбери леладер хьахьокха хIана санна.

Иштта, дерригa дувцар да Английски конференце организатораш, иштта Родезе марионеточни «кулгалхой» ПФЗ она аьттув боацаш хьалаш конференце отта а деш патриоташка цига дакъа ца лацийта гIерташ хIаьта цул тIехьагIа переговораш йохаярах база дерригa бехк царна дIатIабилла гIерташ. Из — вовча средствашца леладу ловзар да. Африкански пачхьалкхенаш, прогрессивни дунен общественность тувлас цунна могаргдац. Къаьгга хоиш да родезийски проблема къастанза хилара бехке Сараша — расисташи Лондонерен Вашингтонерен уж хьаллоацараша бола.

ПЕКИНА АВАНТЮРИСТИЧЕСКИ НИКЪ

Практически хIара дийна информационни агентствашa, газеташа, массови информаце кхыча средствашa кхерамe хоьмаш ду Пекина доал ду гIоэраш сихха керди гердийца кийчъяь авантюра вIашагIйол Социалистически Вьетнаман Индокитая кхыча мехкаштен духьала, яхаш. ХIаьта пекински лидераш шоаш а боц шийн лоIамечa Вьетнама адресагIа кхерам тувсалга соцадеш. Цу хана Индокитайски вахIайрех меткашта духьаларча агрессиана акташта психологически тIемек кийчо дукхача оагIонашкахьара лелаю.

Вьетнамски довзон тIа вIашагIтехай 12 гаргга китайски дивизи, сихха хьалъеш латт фортификационни сооруженеш. Дерригачa вьетнамо-китайски довзон тIа кхохкам кIаьдлуш бац. Нагахьа ди дIадодац китайцаша СРВ граница тIа тIема провокацеш ца еш. Августа 100 совгIа, хIаьта сентябре хьалхарча деношка — 30 совгIа цу тайпара провокацеш яьй. Китайски тIема формированеш СРВ ерригача къилбаседагахьарча провинцешка нах балача моттигашка чуух, вьетнамски пограничникашкеи машаре бахача нахан тоеаш етт. Китайски самолеташа телхаду фецара довзонаш, хIаьта тIема кемоша — СРВ территориальни хиштира дохош.

Цул совгIа, китайцаша Лаосецарча довзон тIа кварторишка чухоьяьй йиъ дивизи, хIаьта ЛНДР чуухийт диверсионни группаш.

Вьетнамаи Лаосаи духьалара Пекина агрессивни гIулакхаш политически, тIема, финансови новкъостала Пол Пота — Иенг Сари — — кампучийски халкъа палачий, кхо миллион кампучийцаш хIалакбарах боабе аьнна Пномпене халкъа-революционни трибунало судаш яьрий илина хьал а лоацаш леладеш да. Вашингтонаца барта а яха Пекино масса тайпара духьале ю Кампучера хьал тоадара. Цу гIулакха вIашагIъеллай «Кампуче патриотически фронт» оалаш яр. цунах непайоазоно нийса оал «Политически Iиндоргiай фронт», аьле.

Фронт вIашагIйолларца ювзенна хоза йоацаш спектакль ловзаьй керттерча режиссераша — Китайси США-си полпотовски оагIув хьаллоацарий хьинар айдеи. хIаьта иштта блокех дIаккхетанза дола мехкаш блокаx дIа ца кийттарий боламе Пол Пота — Иенг Сари кликана моттиг литийтех гIерт уж. ХIаьта хоаь хета лeладеш дац «Фронт» вIашагIйоллара хьакъехьа США вице-президент Мондейль Китае хиначул тIехьагIа Пекине дIаьхийкадар. Из даьд Гаване блокех дIа ца кхийттарий пачхьалкхенаштен правительстваштен керте латтарий конференци болх беш йолча хана. Хоьш ма хиллара Пол Пота — Иенг Сари пропекински клика гаваски конференце чIоагIа эшаьй. Бакъда, цу гIулакхо а юхатохаш е Пекин а, е Вашингтон а. Кампуче хиина хувцамаш дIадаха йиш йоацилга ца а лоархIаш уж гIерт «Кампучийски доша» оалаш дар хургйолча ООН, Генеральни Ассамблея сессе дувна оттадайта.

СРВ-цеи Индокитая кхыча мехкашцеи Пекина лелабеча авантюристически наькъо сагото а яйт чIоагIа эгIаз а юг дунен общественность.

В. КОРОЧАНЦЕВ.
С. КУЛИК,
Н. МАСЛЕННИКОВ.
(ТАСС).

ПОЭТ, ПРОЗАИК, ПУБЛИЦИСТ

(ТАХАН 60 ШУ ДУЗ А. А. ВЕДЗИЖЕВ ВАЬ)

40 шу совгIа ха яьлнай Ведзижев Абуязара Ахьмеда эггара хьалхара художественни произведени кепатеха араяьлча дена. Цу хена денз кIезига яьаьлц цо гIалгIай хIинзарча советски литература гIанза чу яха стихотворенеш, кепатеха арадаьхад дуккха дувцареш, повесташ. Цун дуккха произведенеш эрсий меттала яьккхай.

Цхьабакъда, юххьанца поэт хиларх маара ловзацар Ведзижев читателе. Шийна поэтически произведенешка цун вIашIеьхьдаьннад лоархIамаи кIоарген философски уйлаш поэтически келе ерзаа. Цар уйла яьтар, гIадкхуалар а саготтдайтар, кердадар, хоза дор хьагуча а доахаш, тIехьдисачем къаденначен хIамашта дукьаяа кийчаора. Башха чоалхане а хилацар уж, цхьабакъда цар хьахьонхар поэта говзал — лоацача дешашца йоккха тема хьаелла кар. Цудухьа шоай чулоацамца, заманца, общественно-политически вахарца ойха юзаенна хиннача цу хенарча Ведзижева кагийча стихотворенешкара а корайоагIа вайна воай вахарах йола бIарчча повесташ.

1956 шера писателя эггара хьалха яздаь «Мутe новраш» яха дувцар чIоагIа сакъердапуш тIоийцар наьна меттала дийшачо а эрсашка волча читатело а. Цу хена денз Ведзижева творчествана юкъе хоIу вайна прозеи поэзии вIашт хувцалуш хилар. Цхьабакъда, цу тайпара прозо поэзе моттиг хьалаьца дукха ха якхац, Ведзижева стихаши баснеши, дика аьттув а боалаш, хIанз а кIеанга цо язйой а. ДIахо ма вода дуккхагIа холу прозагахьа озаш из хилар.

ХIара произведени массаза язъю литературни талант совъюал Ведзижева. «Бирса шераш» яха писателя тоьал доккха прозически произведеней сборник читатопага кхаьча дукха ха а мича яр аьина зетадала тарлора. Цунна тIехьа арадаьлар «Напсата нус», «Сатоссаш», «Лераш», «Наькъаш вIашагIа къастача», «Кхуврчара цIи» яхараш а кхьдараш а.

Дерригаш а Ведзижева яздьраш дувцарий повестий 20 совгIа книжка я. Цун сборникашта юкъелха произведенеш бе-ба я. Цар кхаьонх сага хозел а, вай замах сийлахь-йоккхал а, кердачунцера бIейта безам а, вай вахарера «Iаьржа кIеьдеш» бахьи долаш дег чу йосса сагото а. Цхьабакъда, цу эррегиешкара а къьаьгга хьагуш бл вахарцара боккха безам вайна новкъерле еш долчуйца къовсам лоаттабара беш бола тIаьхехами. Уж да дийна а воче а нахах йолча произведений сборникаш, цхьабакъда, Ведзижева эррегача произведеней чулоацам хьахьонхаш дола корттера маIан — вахарцара чам, Дьахонцарей сагацарей безам.

Сиха йода ха. Шийна сийрдача кхоанига бода вай мохк. ЛерхIачунга дикагIон сизагIон кхачара лоархIама да хьеина за нийса кхетаар. Из кхьахонхар — ишта да писателя шийна хьалхашка оттадаь декхар. Цудухьа А. Ведзижева шийна произведенешка каст-каста гIеттеер морально-этически тема я. Чоалхане проблема я из, цудухьа нийсдала тарлу укхаза кхоачамбоецареш а теркал ца деш диса хIамаш а. Цхьабакъда, заманга хьежа хиина лоастам ше вахарерча кердачох чIоагIа сакхуаш писатель хилар, кхоана ккальеш воаллачун дега уйлашка кхача гIерткига — из тоъал доккха а лоархIаме а гIулакх да.

Морала проблема шийна дуккхача произведенешка — очеркашка, дувцарашка, повесташка — уттаю писателя. Цхьабакъда, теркалде вIалла хала а дац, царех хIарама тIа сага аэча цIераз, цун сийленах, хозача гIулакхех къамаьл ду писателе.

Ведзижева дуккхагIа йолча произведеней турпалаш цхьа моллагIа бола нах ба, цхьабакъда, цар чIоагIъю морални дикеи нравственни цIенеи йола наха юкъера керда юкъмоттиг. Писателе шийна дуккхагIа йолча произведенешка уттIа а ду, къеста а ду Iадатешцеи динах дисарешцеи лоаттабеча къовсама дешаш, къаьъегамен коммунистически моралек нага юкъерча кердача, социалистически юкъмоттига темаш гIеттаю. Ведзижева кIоманен сатирически стихаша, дувцареша, новеллаша, повесташа къахетам боацаш хьегучабоах къаьнара идеологи лелаерли — мравобесаш, тунеядцаш, подхалимаш, ужжамо кьыбераш. Къахьеганцара гIулакх — из ба моллагIча сага мах писателе бусташ бола керттера бустам.

А. Ведзижева произведенешта юкъере — лоацие стихотворени, басни, новелла, дувцар а бIарчча повесть из але а — цхьана а корайоагIе тамаш я вай тахенарча вахарерча эггара цIензаштара проблемаш хьагайтарца цхьана читателя самукъадоакхаш йола беглаа сакъердамаш йиза йола эпизод юкъе йоацаш. Цудухьа майрра ала йиш я вайга, сакъердам а боагIача метта бегаш а ба, дацш кIоанолг кхосса, зоаих бола дош аьара тIера хилар писатель оамал хилие ца Iец, цун цу тайпарча таланта лерда а уллига.

Ведзижева дувцареш тIа ц шийлена сагото уйлаш, цо доагIа хьезамаши морали, цар тIа да дийнен безам тIабодаши дола сурташ, сийрдеи хьаддеи образаш. Цудухьа чIоагIа дог тешадаш да цун произведеней керттара маIан, цар гIара шаьрагу вайна, вай массане а къаьнерча вахара уйлашцен нормашцен къаьнре къовсам лоаттебе безилга.

Шийна произведенешка вIаштIеьхьдоал писателя турпалий гIулакхий бахьанаш, дега уйлаш дог теше а деш хьаьхьонза, сакхетам лакхбалера процесс за, царна чуьлоталуш аттена къовсама. Берриге из хьаьхьонкта. ТIаккха, юхьаре а, вайна бIаргагу цхьан оагIораьхьеран теше зала долеи образаш а ца гуш, турпалий оамала диалектика.

Ведзижева эррегача произведеней керттера маIан да советски сиг сий долаш хилар, кулгалдара даьпа пертега, толашагIа мел доанча хьалха паттачунга хилар. Къовсам болабенна, — йоаз писатель, — боько котйоал! Ишта да автор шийна произведенешка хьаустадеш дола маIанн вывода, цу тайпара наха дагардар вахар чуль лелача гIулакхашцара цар уйла хьа а хьонза, наьхе дегаш соме а доахаш. Вахарера керттера лоархIамегIон дар хьа а хержаш, писатель цхьа моллагIдолча кIамешта юкъера нийса хьакхоастаду шийна тайпара дар.

Ведзижева дерригача дикагIдолча дувцарашкеи повесташкеи бIаргагу вайна халкъо мел дийца къаькъала хIамаш, вахара боккха философски чулоацам, майрра вахара юкъедоагIаш латта вахара шехьахьела кердадареш. Цун дувцарашкара гону вайна из дикагIйолча хIанзарча эрсийн советски литература произведенешта дегIала вугаш йола белгалонаш а. Цар тIа я хIанзарча советски литература боккхийча викалий хила ма йоагIара йола лирически проза оагIош. Уйлашкара дар, дагара дар хьа а хозаш дувцар, тептар, гIадваахар, эгIазваахар, дикаветар а гоамал, ше дувцар дог тоххадена, са къайла, цхьабакъда, хулаш долча тайпара гучахьа дувцар — цу эррегача а кхьна а башкалонаш дегIала вуг из царна. Из, ма дарра аьлча, лирически зиша я.

Лирически акцент болаш бола писателяш эррегача замшина болаш хиниб. Цул совгIа, Ведзижев ше поэт а ма вий.

Хоаш да, Ведзижева эррига произведенеш цхьатара йоацнига. Цхьабакъда, цо вадеш мел дола хIамаш боккъонца хинна, вахарера хьайийца да — революци вала хьалхарча, граждански тIема хенара событеш уж але а («Коммунист», «Цlера юкъе», «Бохи—Эжаркъай йоI», «Гоамал», «Сатоссаш» тIа дувцараш), е вай деношкера йоакхонацаи гIулакхаш уж дале а («Ваьча юрта», «Накъавеиккар», «Лераш», «Уполномоченни», н. кх. дI.). Цун дуккхагIа йола произведенеш автобиографецара йолаш санна хет, писателя шийна вахаре хинна хIамаш да уж. Цхьабакъда, царна юкъе дац сакъердаме доацараш. Царех цхьанне а кхайтац читателя из доий доацар да, аьнна, е шийна цун безам тIа ца оаман виц из.

Лоацца аьлча, писателя дувцарийи повестийи сборникаш дего тIаэцаш да. Читатель мутIахьа ку дуккхагIа йола произведенеш вирина йолаш, мотт образаш хозаи ккаеро, тоаш зерманц дуккхача образаша.

«Лераш», «Кхуврчара цIи» яха сборникаш, «Наькъаш къастача», «ГIапур — турпала цIерахо», «ЦIи тохар» яха повесташ, кхьдола книжкаш белггалерча даькъе Ведзижевана шоай ханаш йоаш да. Цун творчестве, прозеи хиларех гарра, керда зангь чIоагIъю цар. Дика аьттув боаш вериза итташ образаш я цун книжкаш тIа. Уж эррегаш а читатела дег чу юешаш, вар юха юташ я. Вай ханара масепаш хьагойта вIаштIехьдаьннад писателя. Цудухьа белгал ца даьккхача дергдац писателя хIара керда сборник — из цун керда творчески аьттув балар долга.

Цо цIаьхе а дог тешеду, писателя Ведзижева говзал дентера ди массеза доал лакхлуш хиларах. Цхьабакъда, укхаза а, прозе, Ведзижева цхьайолча стихашка а санна, гуш я поэзе белгалонаш. Доаллаш дар ма дарра, дIаьхдаь дувцачуя гIойленагIа хет Ведзижева лоацца, хьадла дIаалар. Поэзетера хьадоагIаш сургдолаш да из. Цу тайпарча лоадам боацача хIамешта а автора тешам болийт, цун художественни бIарга са сийрда хиларах дог тешаду. Цудухьа, цоно иц, кра проблемаш уттаю, лиризм публицистикен вIашагIа за, дуне шерагIа бIарга гIертнига Ведзижева аьттув болаш да.

Кьыметтел цхьан сборника юкъе а писателя творчества тематика гаттара бе-бе хилар — революци ханашкарча произведенешкара тьна лаьтта эргадоахачен космос кхарехьзеечен наьха новкъал йолча произведенешка кхаччалца, къаьхегама наьха оамалаш бIаргагом хьаьхьонхен хар, вай хенарча сагах йоакха, вай хенаца, заманца тарлуш йола оамалаш белгалъяха гIертига — уж дерригаш а психологически анализ нийса ен геттара кIоарга тахкеи дезаш хIамаш да, цар тешал ду писателя говзали вай читатела озенна вахар бакъ гойташ йола таланти лаккхъенна хилар.

Теркалде деза, А. Ведзижев диапазон шера йола писатель хилар, талант йолаши кердадар локаши, массе а жанрашка — поэзе а, прозе а, драматурге а, публицистике а — ьннаре дакъе лоацаш ше хилар хьаьонкхаш цун кийнига. Дукхьал цун къоалама кIалзарл араяьннa я башха чулоацам болаш йола, керттерча даькъе дина дукьалара баснеш. Цул совгIа, цо боккхагIчарна яздаь ца Iеш, бераштa а язду. Цунна дола тешал да, цо берашта язъяь, хIанзале кхоза, царех шоаза Москве «Детская литература» яхача издательства а хецаш, арахийца «Шолжа-Юртера ГIапур» яха тоъал йоккха повесть.

Се гIалат варгвац мотт соне, нагахьа санна из писатель шийна халкъа художественни летопись хьакхолла лаьрIа а ва, из кхоачашдера тIеть толама къахьегIш а ва аьнна аьлча. Масала, цун творчествана юкъе я революци ялалехьарча халача зенах, Сийлахь-йоккхача Октябрьски революцен граждански тIамои ханах йола произведенеш меттол, вай заманхой хIара денарча, турпалча гIулакхех ераш а.

Писатель даим вай коммунистически идеалашта тIехьарча къовсамхой хьалхарча мугIарашка ва, шийна читателашца цIенхаштта къамаьл ду цо вахара маIанах, тIехьенгара гIеьенга дувлаш из хьадоагIаш хилара, оамалаш Iомаяра хьакъезьо.

Тоъал доккха дакъа пьцал А. Ведзижева переводчика санна а. Масала, цо наьна меттала яьха я М. Ю. Лермонтова, Коста Хетагурова, Тихонов Николая, Луговской Владимира, дуккхача хIанзарча советски поэтий произведенеш.

Ведзижев Ахьмада произведенеш казахий, аварций, хIирий, черсий, балкарой, лакций, гIумкий, гурий, СССР кхьча халкъий меттала арайийнай.

ХIанз творчески низах боккъонца тоавенна ва писатель, дукха болх бу цо керда литературни новзал хьалхкедаро, каст-каста къамаьлаш ду производственни коллективашца шийна читателашта хьалхашка, хIьта нитта денна арадуалача кепайоазон тIа а радио чуи телевиденен гIолла а.

Абу МАЛЬСАГОВ,
СССР писателий Союза член.

КАГИРХОЙ ТЕРКАМГА!

№ 12 йолча Грозненски профессионально-технически училища дIахойт 1979—1980 дешара шера укх специальностех деша кхы тIа кагирхой дIачуэпаш хилар:

1. Пекарь, бод кийчбер, бод кийсбеча машиний машинист. Дешара ха 10 класс чакхъяьккхараштa 1 шу, 8 класс чакхъяьккхараштa — 2 шу.
2. Карамельщик, верщик (заверточчи машиний машиниста болх бе а ховргдолаш). Дешара ха 8 класс чакхъяьккхараштa 2 шу.
3. Шурийна пастеризаци еш из шелъеши вола аппаратчик (сепараторщика-шурий продукци кийчъечун болх бе а ховш). Дешара ха 8 класс чакхъяьккхараштa 2 шу.
4. Колбасни изделей формовщик. 8 класс чакхъяьккхараштa дешара ха 1 шу.

Деша вагIача хана хургйолча материальни Iалашон условеш йоаза йиш я училище.

Училища адрес: г. Грозный, Партизански улица, 19, ГПТУ-12.

Телефон: 3-33-23.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

1980 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ЯЗЛЕ

Газета язъу бувзаш ерригача отделенешка а промышленность предприятешкарча, транспорта, гIалаплоаъча организацешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учреждениешкарча, общественни организацешкарча кепайоазув воаржадеча общественни уполномоченнешка а тIоалла.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ: шера — 3 сом 12 кепиг; яхк бетта — 1 сом 56 кепиг.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАН-[illegible]

БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

«Союзпечать» республикански агентствас республике бахача нахага дIахойт 1980 шера газеташ язделга, уж яздайтачун безам бале, юкъе юкъ йолаш (отпуске ваха ха е гаьна дIа-юха ваха, кхы тайпа гIулах нийсденна ха) де йиш хилар.

«Союзпечать» республикански агентство.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18 СЕНТЯБРЬ

[illegible]

II ПРОГРАММА

[illegible]

19 СЕНТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

[illegible]

II ПРОГРАММА

[illegible]

ЭРСИЙ-IАРБИЙ СЛОВАРА КЕРДА ИЗДАНИ

«Русский язык» яхача издательстве шоллагIча изданех арадаьннад эрсий — Iарбий словарь. Из оттадаьр ва вовзаш вола советски арабист профессор Григорий Шарбатов. Цу словара дуккхача эзарнех латта издани арахийцаяр 1964 шера. Кердача издане тираж — 20 эзар экземпляр.

Словарь шоллагIа арахецара бахьан да Iарбий мехкашка эрсий меттацара бевзам совбалар. Цунца цхьана, из пособи наькъьяргъя эрсий книжкаш дешараштa а, къаьстта мехка тайп-тайпарча вузашка Iарбий мотт Iомабеш болча студенташта.

Словара тIа да хIанзарча хенарча эрсий литературни метта эггара чIоагIагIа эшаш дола 16 эзар дош. Дош къамаьла юкъе мишта доаладу дIахьонхара а дешай семантика йовзийтара а цунна юкъедихьад 21 эзар гарта тайп-тайпарча дешаех латта оаламаш, идиоматически аларш, кицаш, кIоанолгаш.

Владимир БАРАНОВ,
АПН корреспондент.

НОВОСИБИРСК. СССР АН СО Вычислительни центре кхоалагIа шу да хьоачча программистий школа болх беш йола. Укхаза шоллагIча классагара бархIлагIча классага кхаччалца дешаш волча 250 кIаьнкой йоIигой Iомаю программирование ларда. Массехк машинаш мотт ховча бераша царех тешаш тIадийлад лоархIаме производственни Iилма-техническии дешаш доархIилга. Цар кхоачашдаьрашта юкъе да белкоэн соединенеи эггара хьалхарча структураштa анализ яра программий система, чоалханеча молекулай пространственни изображене програмиш, ядерни реакцешта кхьичарнеи моделаш кийчъю программа сийна дарали. СибарегIен школьникий цхьадола балхаш кепатеха арадаьннад, ерригсоюзни республикански Iилма конференцешка докладий хьесане ладийгIад царга.

Укх аьхний укхаза хилар 22 городерча 120 школьнико даькъ а лоацаш химна мехка хьоачча программистий аргIанара вIашагIкхетар.

Школана Iилман дивакъе кулгалдеш ва СССР АН СО ВЦ информаце отдела заведующий СССР АН член-корреспондент А. П. Ершов.

СУРТА ТIА: СССР АН член-корреспондент Андрей Петрович Ершов кхьоача программисташца цхьана.

А. ПОЛЯКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

«ДикагIа мел дар — берашта»

«Дагабоалам болаш дале а тахан лаьттап тIа дуккхагIа йолча моттигашка дуал топий таташ, Iоух цIий, боаш латт боккхий бараш ееттел, кагий бераш я. Дукха бераш дов лоиала, лазарах. Из цхьаькха дича да йиш йолаш даь аьнначa Л. И. Брежнева дешашца дIадоладир А. П. Гайдара цIерагIча библиотека болхлочо К. П. Пейсаховас, «ДикагIа мел дар — берашта» яхача выставках дола ший къамаьл. Тахан выставкага хьажа, шоашта деза книжкаш деша баьхкараш № 43 йолча школа дешаркой ба. Юкъ-юкъе дохкха са а доахаш ладугIаш латт бераш Клавдия Петровнас шоашта дувцачунга. Стеллажа тIа латтача журнала сурта тIара гуш я аьттIа коч юхаш, когаш берзана белала болх беш йоалла пхи-илх шу хургдола йиIиг. Цунна кIирвенна бIаракьежаш латт цхьа кIаьнк. Из я мехках баьха делча палестиний йиIиг.

Вай мехка книжкаш тIа, телевизор чу, сурташ тIа мара гуш доаца хIамаш кхетаде хала да берашта. Шоай доалахьа яьлеш, больницаш, школаш, пионерски лагераш я вай берий. Цар вахар дентера ди массаза доал сийрдагIа, хозагIа хулаш доагIа. ХIьта цу хана Ливанера, Мозамбикера, Вьетнамера бераш хIанз-хIана топий тата доал яхаш, хьйла да-нана доацаш диса, сатем боацаш, мецаи шийлаи дах. Массе а мехкашкара дог-уйла цIена долча наха дезаш тIайийцар ООН-а яьаре ийс бIаьн кховаткъе тхьестлагIа шу Дуне халкъашта юкъера берий шу лархIа, аьнна баь соцам. Библиотека болхлоша дукха болх бу из шу дездара: берий майдашка, школашка утреннинаш деш, С. Маршака, Н. Чуковске, М. Шагинина яздаьча книжкай обзораш еш. Юрташка болх беча библиотекарашта рекомендательни литература, цоаш йола картотека кийчъяьй. Къаьстта болх бу Н. И. Севцова заведующая йолча читальни залерча болхлоша деша даха ха йоаллача берашца.

Тешам болаш да, тахан выставкага хьажа даьхкача берех шоай советски Даьхе сзаш цуи хам беш, вай заманна беззача тайпара нах хургхилар. ХIана аьлча, царна хов късчох, мискачох, къахетам бе а, уж чулоаттаераш гоама хили а. Машар бахьан долаш капиталистически тIом латтачеи мехкашкарча бераша лоаттабеча къовсама оагIув хьаллоацаш ба уж, «ДикагIа мел дар — берашта». Уж В. И. Ленина долаш тахан вай мехка из дарра кхоачаш хулаш латт.

Б. ГОМКОРТИЕВА.

ФУТБОЛ

«Терек» — «Памир»

Селхан С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе хьалхарча лигерча командай СССР футболах йолча чемпионата аргIанарча туре «Терек» тIаьйцар Душанбера «Памир». Из ловзар счет 1:0 йолаш «Терек» команда толаш чаккхъьлар из матч.

Командай дублерашта юкъе самардийнахьа хинна вIашагIкхетар «Терек» оаша чаккхдаьлар — 0:1.

Владимир БАРАНОВ,
АПН корреспондент.

Сакъердаме я «Орленке»

Дешара керда шу доладелта дена берий оазам хадац МагIалбикерча «Октябрь» яхача культура Дворце, КIаьнкаш а йоIкаш а ух укхаза городерча культура отдело вIашагIъеллача «Орленок» яхача шоай клубе.

...Клубе со вийсъенна Iуйрийна хIетта хьадаьхка бераш шо-шоай звеньяшка дIакъаьстадар. Уж клубе кхоъ я — «Чебурашка» (1—3 классаш), «Юнга» (4—5 классаш); «Мечтатели» (6—8 классаш). Дукха ха ялалехьа звеньяш отрядий лазейне вIашагIкхийтар. Отряда командира — № 3 йолча школа дешархочо Мамилов Бориса отряд оттаьча маршрутагIа паьаъа яхара кийча хиларех доаз рапорт дIал-ди педагог-организатор волча Кравченко Франц Павловичага.

— Вераш, — йоах Франц Павловича, — тахан вай экскурси ергья тIеман къахьегамеи сийлен музее.

Музее дIахьачача йижар берий гIар. БIарг тIера ца боаккхаш хьежар уж макеташка, IажагIденнача документашка, сурташка.

— Ер са дадий ма вий, — отта сатех бохабир цхьан зоавеча оазо. Из гIадьякха цIогIа техар яр № 3 йолча школера Диненко Наташа. Цун дьь да Виктор Ильич Сийлахь-боккхача Даймехка тIема бераша МагIалбик моастагIчох дорйьрех цаI ва. ХIьта музея къахьегама сийлен отделе Наташана бIаргадайра района толашагIбарех цаI волча рационализатора-изобретателя шийна дьь — Виктор Викторовича сурт. Даьх а дьь даьх а деча доккхалах юкь сийрдаьникайр йиIига.

Музее экскурси ярда чакхдалашар клуба балка ди. Цу дийнахьа бераш даькъ лоацаш хилар сурташ дикагIа дехкара конкурсе. «Борзии наьна» яхача командий ловзаре.

— Безабенниб сона берашцара болх, — яхаш вела къеж Франц Павлович, — БIарчча дийнатьа Iоха мукъа воцаш лела вере а, цIаккхьчача баьча балхах берашта а сайна а хиннача лоIамо кIаьдвалар дIадоакх сона.

З. СОЛТУКИЕВА,
тха штате йоаца корр.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Хаоттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачаш а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 13—18, Грозне 15—17 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, догIа а делхаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана — 5—10, дийнахьа — 15—20 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364007, г. Грозный, Маяковски ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-06; редактора заместителя — 9-24-03; бехктохама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностех транспорте — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехаташ — 9-24-07; корректорска — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364007, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-06; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка.

ГФ05257. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковские, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 5487.